

MARÇ

1969

LLUC

Corderia

Català i Riutort, S. L.

Llongeta, 14 — Tel. 221761 — Palma

GALLETES QUELY
I CAN GUIXA

NOMÉS FABRIQUEN QUALITAT

DAES

CONFECIONS I BRODATS

Colón, 32 - Tel. 211358
PALMA DE MALLORCA

ELS ÈVANGELIS

que traduïren pel poble català els
MONJOS DE MONTSERRAT
ara en fascicles setmanals en color

EDITORIAL MATEU

SETMANA SANTA EN MALLORQUÍ

Amb la deguda aprovació del Bisbat de Mallorca, i sota els auspicis de la Comissió Diocesana de Litúrgia, els Oficis i actes litúrgics de Setmana Santa que es celebraran a l'església de les Monges de Sant Jeroni, seran d'acord amb el següent horari:

DIUMENGE DEL RAM, a les 9

DIJOURS SANT, a les 19

DIVENDRES SANT, a las 12 i mitja

DISSABTE SANT, a les 23

Es recomana d'assistir-hi amb esperit de pietat i de vertadera adhesió a l'Església.

En el cas de modificar-se algun horari, es publicaria a la premsa.

Correu dels amics

Puntualitzacions de Mn. Bartomeu Guasp

Sr. Director de LLUC:
Contentíssim i agraït de la recensió sobre *Nuestra Señora del Refugio en el Castillo de Alaró*, sortida en el núm. 574 d'aqueixa magnífica Revista.

Tot i amb això jo podria facilitar-li a M. G. uns números de *Analecía Sacra Tarraconensia* i *CRISTIANDAD*, prestigioses publicacions barcelonines, en les que he col·laborat no poques vegades; al menys li aconsell, posat que ell posseïx quasi totes les meves obres, que repassi mon llibre *Estudios Monográficos para servir a la historia de Mallorca* (no vull fer altres indicacions), i en quiscun lloc van inserts sudanosos treballs que demostren que no és solament feina d'«abella pel romaní», sinó que vaig haver de cavar per explorar bé les arrels de l'arbre, i després abraonar la soca per enfilarm-me a trescar pels cimals.

No vull parlar de la meua seriosa aportació de t'ma lullia que motivà (amb sorpresa pròpia, puix jo, que no demaní mai càrrecs ni honors, tampoc no hauria donada una passa per a conseqüir-ho) el meu ingrés a la «Maioricensis Schola Lullistica», de la qual som «Magister», votat, entre altres electors, pel P. Miquel Batllori, S. J. Des de llavors la meua dedicació a la causa lulliana no s'és estroncada.

Déu no m'ho tenga en retret ni en vanaglòria.

Bartomeu Guasp Pr.

Atenció social a la vellesa

Sr. Director de LLUC
Una revista com la nostra —cultural, religiosa i humana tot d'un plegat—, hauria de tractar el tema dels nostres vellets com ho ha fet el setmanari *SOLLER* en un article editorial del 25 de gener passat i amb una carta oberta firmada per Amèlia, inserida en el número del dia 1 de febrer, i amb altres escrits posteriors.

Això és lo que jo ara intenció amb aquesta carta.

Jo estic en què fa falta avui, i és ben necessària, la creació d'una Ciutat-Residència per a totes aquelles persones que en arribar a l'edat de la jubilació i sentint-se ben sovint mancades d'ajuda familiar —per uns motius tan complexos com ho són els de la vida moderna—, desitgen un refugi on puguin passar la resta dels seus anys en repòs i quietud. Hauria de ser —com indica l'esmentada Amèlia— una Residència a l'estil d'un hotel, però que al mateix temps disposi de petites cases amb plantes baixes i pisets per aquells que volen viure amb una certa independència. Que els residents hi puguin trobar un servici de restaurant i que també s'hi puguin cuinar les petites menges que ells vulguin. Que no tengui mai cap aire ni cap pla de vida de quarter.

Amb biblioteques i sales de pintura, amb esbarjos apropiats, jardins i llocs on rebre els seus familiars, i fins on puguin jugar-hi els néts quan una filla hi va a passar la tarda amb ells. Amb ocells a voler, i moixos o altres animallets

Sumari

Correu dels amics	1
El Pas del Senyor, per Miquel Gayà	3
Sobre el llibre «Sincers envers Déu» del Dr. John A. T. Robinson, per Josep Maria Capdevila	4
Set poemes, per Francesca Ensenyat i Seguí	9
La «Humanæ vitæ» i la consciència, per Rafael Carbonell, M. SS. CC.	11
Des del pregon de la trinxera, de Jean-Marc Bernard. Trad. de Guillem Colom	14
Conversa amb el P. Antoni Martorell, T. O. R., per Maria Dolors Cortey	15
Gentil era la nina, per Bernat Cifre	18
Art. El mediterranisme neoclàssic de Pau Fornés, per Guillem Morey	20
El món i la bolla	22
A la ciutat dels llibres	24
Rosa dels vents	26
Acampada, per Antoni Pagès i Dalmau	30

PORTADA:

Ombres i llum en el cel de Mallorca.

(Foto: JOAN SOLER)

LLUC

Revista mensual

Any XLIX - Núm. 576 - Març 1969

Direcció i administració: Pau, 3 - Palma de Mallorca

Telèf. 21 23 56

Director Periodista: GABRIEL FUSTER MAYANS

Director religiós: CRISTÒFOR VENY, M. SS. CC.

Subdirector religiós: GUILLEM CELIÀ, M. SS. CC.

Secretari: MIQUEL GAYÀ

Administració: JACINT RODRÍGUEZ, M. SS. CC.

Subscripció: 150 ptes. anuals

Estranger: 200 ptes. anuals

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. Cors - Balmes, 89 Depòsit legal: P. M. 276-1958

ELS EVANGELIS

que traduïren pel poble català els
MONJOS DE MONTSERRAT
ara en fascicles setmanals en color

EDITORIAL MATEU

ARGENTERIA D'ESTILS DIFERENTS,
ORFEBRERIA ARTÍSTICA,
ESPECIALITAT EN OBRES D'ART
RELIGIOS

JOIERIA CODA
DE
LLUIS CODA
I CIA.

BROSSA I JAUME II
TEL. 212517
PALMA DE MALLORCA

Taller Mecànic

FILLS DE JACINT SOBERATS

Venda de Motors i Bombes

Guarch

Major, 45 - Tel. 85 - SA POBLA

Correu dels amics

d'entreteniment. Emplaçada fora del nucli urbà, però també a prop, i amb servici d'autobús: els vellets mai no s'han de sentir separats ni confinats, sinó aollits i arrecerats en llocs de pau i sossec.

Que hi puguin residir matrimonis, i també homes o dones que no compten amb ningú més de família.

Financiacions no n'haurien de faltar. Es tracta d'una obra social que podria beneficiar a tots. Avui tenim Entitats que inverteixen enormes quantitats en obres i edificacions que fan un gran bé a la societat. ¿Per què no relitzar-ne d'aquestes altres? El capital invertit podria donar els seus resultats en formes múltiples. Tot manco estar-nos mans plegades i anar diferint una empresa que és ja inajornable.

Crec que el nostre cristianisme d'avui ho reclama; la societat ho urgeix; l'empemta creadora de la nostra joventut ho ambiciona.

Cal promoure aquesta campanya a favor de la vellesa. A favor de tots nosaltres que un dia podem arribar a vells i podem necessitar un ambient que no ens sigui sordid ni trist, on els nostres darrers anys siguin com un sol ponent auriolat de pau i d'encís.

Creis-me, Sr. Director: al nostre país encara estam ben atrassats en aquest aspecte social. I present que tot seria cosa de desvetllar les consciències.

Eva Bisbal

Crítica de la crítica

Sr. Director de LLUC:

Essent jo d'una família subscriptora de la Revista, me permet de fer-li a V. una indicació, després de pensar-m'ho bé.

En el número de gener, p. 18, sortí dues vegades la paraula «versots», que, si no és injusta, resulta de mal gust i impròpia d'un literat fi. Si tal paraula passà a Binissalem, entre gent que bevia vi, no diu de cap manera en les pàgines de LLUC contra un nom tan respectable com el de Marian Aguiló. Naturalment que la pedra no pot ferir al digníssim Patriarca de les nostres Lletres, sinó al mateix que li ha tirada.

Tampoc fins ara no sabem que Mn. Costa i Llobera empleàs denominacions pedantesques (p. 20).

Se veu que hi ha gent que se creu amb dret a dictaminar sobre el passat, el present i el futur.

Joan Servera

Llegiu i propagau

la Revista LLUC.

Subscriuiu-vos-hi!

El Pas del Senyor

El sentit de la Quaresma és el d'un pas que intenta donar el cristià per trobar-se amb el Pas de Déu, el qual sabem que vol irrompre en la nostra existència. Jueus i cristians tenim, de comú, aquest punt de referència: la Pasqua; la commemoració i celebració del Pas del Senyor. Commemoracions i celebracions que són cada vegada unes noves realitzacions. L'Angel de Déu, com en la nit d'Egipte, hi passa de bell nou i trenca el jou de l'esclavitud per fer-nos un poble lliure. L'Angel du l'extermini als primogènits dels adversaris, i als elegits ens posa en camí de salvació. El fet és tan gran, i marca una fita tan senyalera en la nostra història, que bé s'ho val que el visquem i tornem reviure tan sovint.

Desvirtuarem la Quaresma —la desvirtuarem ja els antics— en reduir-la a una pràctica de dejunis i mortificacions externes. Isaïas deia de part de Déu: «¿No saps quin és el dejuni que m'agrada? Romp les cadenes injustes, desfés els lligams del jou, deixa lliures els oprimits, trenca tots els jous, parteix el teu pa amb l'afamat, acull els pobres sense casa, vesteix aquell que veus nu i no rebutgis el qui és de carn com tu» (Is. 58: 6-7). Paraules d'un profeta, que no són demagògia ni subversió, sinó un crit a la consciència per tal que canviem la nostra manera de pensar. Sense aquesta conversió del cor, no podríem formar amb el Poble que vol acollir el Pas del Senyor i rompre les cadenes per trobar-se amb la llibertat.

Molt sovint, en la nostra vida, ens hi trobam amb aquest Pas del Senyor. Ve com un cataclisme, com un ganivet punxagut que es fica en el més viu, com un bany d'aigua-sal en la nostra sensibilitat. Una malaltia, un accident, un soscaire imprevisit: ens ho teniem tot ben preparat per a ben viure, per acomodar-nos en la nostra satisfacció, i, de cop i volta, l'Angel de Déu, en una refrega dolorosa, ens ha tret fora de la trinxera. També els jueus s'havien acostumat a les cebes i les olles d'Egipte; havien començat a trobar-li el gust a aquell no ésser ni poble. Els homes som així: l'egoisme ens esdevé tan normal, que ens arriben a semblar naturals els odís i les rancors; vivim per a les coses de la carn i els plers de l'esperit ens vénen costa amunt.

Ens cal aquest Pas del Senyor! Ens cal un canvi en la manera de pensar. No ens basta anar al temple i pregar, esclaus de fórmules que ens aconhorten i satisfan. Cal que el Pas del Senyor ens tregui de l'Egipte dels nostres conservadorismes —del llevat de la pasta antiga—, i ens faci comprometre en un nou camí: veure els homes com a germans, sentir la nuesa dels indigents, saber la fam dels desamparats, compartir l'estretor dels qui no es poden desenvolupar.

Aquest és el sentit de la Quaresma: un alleugerir-nos en la carn per volar en l'esperit. Un morir a les coses de baix per néixer en les coses de dalt. Un renunciar al propi jo per projectar-nos en els altres. Un obrir-nos —en el replec egoista de tantes llars— per sortir engegats d'entusiasme cap a una obra social, o cívica, o de cultura, o espiritual. Deuriem transformar moltes religioses maneres d'actuar, molts espiritualismes de via estreta. Cal que Déu sigui glorificat en totes les coses, i quan tot esdevé un himne còsmic que ens convida a alabar Déu Creador de tantes meravelles de l'Univers, la més religiosa manera de viure aquest cant és així: col·laborar en el pla creador i salvador de Déu, no simplement guanyant-nos un jornal per als nostres fills, sinó també dignificant l'oci amb l'estudi i el perfeccionament espiritual, amb la creació artística, amb l'entrega generosa vers els qui ens necessiten, o bé amb la contemplació i el cant de les belleses visibles i invisibles. Aquesta és, potser, la «pasta novella» que ens reclama Sant Pau, «els àzims de puresa i sinceritat» d'una vida enlairada en les esplendors de la Resurrecció del Crist que ja no coneix mai més la mort. Així el Pas del Senyor es farà evident en nosaltres, perquè ens farà capaços de transformar amb Ell la humanitat, d'allunyar les boires del mal i d'il·luminar el nostre voltant amb una obra digna que testimonïegi les meravelles de Déu en nosaltres i cridi a conversió —a una nova manera de pensar— tots aquells que comprenguin la poquedat del seu narcisisme, la misèria del seu egoisme. La Pasqua del Crist serà llavors, a través de nosaltres, un cop de clarí desvetlant els homes.

Miquel GAYA

sobre el llibre «Sincers»

per Josep Maria CAPDEVILA

La crisi religiosa d'avui

El llibre del Dr. Robinson, bisbe anglicà de Woolwich, *Honest to God*, vertit al català amb el títol *Sincer envers Déu*, discorre entorn de la profunda crisi de l'Església anglicana d'avui. Diu Maritain que «l'autor de *Sincer envers Déu* és un bisbe anglicà desconsolat per la indiferència religiosa dels seus contemporanis, i que, a fi d'atreure'ls, s'esforça d'acomodar les coses divines de manera que els siguin acceptables i se'ls facin al capdavant apetitoses.¹ Arriba a una fórmula extrema, esdevinguda famosa, d'un «cristianisme sense religió». Mes sembla que la crisi no s'atura pas dins Anglaterra. Una revista catòlica francesa publicà una versió d'*Honest to God* amb el disseny de mostrar fins on arribaríem els catòlics i seguíem el mateix camí dels anglicans. I el llibre tingué un gros èxit, mes en sentit invers al disseny dels editors: els lectors catòlics s'adherien amb entusiasme a les tendències anglicanes de buidar el cristianisme de sentit religiós. Prenien la crisi com un avenç, i no hi veien més que l'episodi feliç d'una millora.

I és que el món catòlic, diu Maritain, sofreix avui una crisi semblant. Hi ha una rebrotada immensa d'aquell «modernisme» que Pius Xè combaté i condemnà: l'error de pendre les veritats dogmàtiques sobrenaturals com a símbols, i el cristianisme com una mitologia.

Punt de partida

El punt de partida de les reflexions del Dr. Robinson és el llenguatge bíblic que dona com a lloc de Déu el cel, l'altura. «No hi ha dubte, diu, que la imatge d'un univers de tres sostres —a dalt, el cel; a sota, la terra; i, sota terra, les aigües— fou presa antigament en el seu sentit més literal. Cap dubte tampoc no hi ha que, si se'ls hagués interrogats, els escriptors més artificiosos de l'Antic Testament foren estats els primers a proclamar que aquell llenguatge no era sinó una manera simbòlica de presentar i transcriure unes realitats espirituals».² Vegeu, a més d'altres indrets de l'Escriptura que corroborarien aquestes últimes paraules del Dr. Robinson, el salm 139 on l'home parla a Déu dient-li: «On aniria que no hi fos l'esperit vostre; on fugiria que estigués lluny de vós? Si pujava dalt del cel,

vós hi sou; si m'ajeia als inferns, hi sou present. ¿Provaré de pendre les ales de l'aurora per anar a viure a l'altre extrem de la mar? També allà m'hi portarien les mans vostres, vindria a pendre'm la vostra dreta. Diré doncs: Vejam si m'imaguen les tenebres, la nit serà la llum que m'envolti? Tampoc les tenebres no són fosques per vós: la nit us és tan clara com el dia: tenebres i llum us són iguals». Aquest és el sentit que el poble d'Israel tenia de la presència i de la immensitat de Déu, i que el poble cristià n'ha tingut sempre. La imatge d'un Déu fora del món només servia per evitar la confusió panteística de Déu i el món, era una manera d'expressar en imatge la transcendència divina. Entre els catòlics, si interoguem un infantó que va a doctrina: —On està Déu? li dieu— us respondrà de seguida, com el salmista, que està al cel, a la terra i en tot lloc. Sempre ha tinguda l'Església bona cura que els fidels no delimitessin localment el Déu infinit. Ningú no s'afiguri Déu, deia Sant Agustí,³ com una forma en l'espai, per gran que sigui, ni com un vell de forma venerable, «aut facit sibi aliquem quasi venerabilis formae senem». No pensis cap d'aquestes coses, deia. «Nihil horum cogites». I si veiem Déu representat per Miquel Angel com un vell venerable al sostre de la Capella Sixtina, tothom sap bé com ho ha d'entendre.

Per citar un parell d'autors de casa: Verdguer retreia algun concepte del salm 139 en un dels seus *Càntics* de missió sobre la presència de Déu; i unes paraules de Ramon Llull, tretes del *Llibre de Contemplació*. Diuen: «Graciós Senyor, beneita sia la vostra bonesa que és tan gran e tanta, que umple les cases e los plans e'ls munts e les terres e les mars e'ls espais, de la terra fins als cels, e és més enllà de tots els firmaments infinita».⁴

Mes aquell concepte de donar un lloc a la divinitat, porta el Dr. Robinson i altres autors anglicans, com Paul Tillich, a una localització d'altre mena, en sentit de pregonesa. Les cites de Tillich guien el Dr. Robinson a través de tot el seu llibre.

Formació de mites i desmitització

Les *Lletres i notes des de la presó* del teòleg germànic Dietrich Bonhoeffer, també citades de

envers Déu» del Dr. John A. T. Robinson

llar a llarg del seu llibre, serveixen al Dr. Robinson per definir la moderna crisi cristiana.

De la Reforma ençà, molts de sos teòlegs no han vist en el dogma, de més en més, sinó símbols. Després, els estudis històrics i filològics, ben sovint abundosos en hipòtesis, els han convertida la revelació en una pura mitologia. És un procés anàleg al procés d'esvaniment de les històries troianes abans de Schliemann. I després de convertir el dogma en un aplec de símbols i de mites, ve l'esvanir mites i símbols: la religió desmititzada. I ja no cal afegir-hi sinó el menyspreu dels científics ateus.

El Dr. Robinson esmenta el biòleg Julià Huxley. Aquest en la seva obra *Religió sense revelació*, diu: «I si suposàvem que els homes arriben a tenir la convicció que poden continuar vivint sense «religió», sense cap deler de salvació personal, sense cap sentit de pecat, sense la menor fretura d'aquesta hipòtesi?». En l'esperançament ateu de Julià Huxley, el bisbe anglicà, qui de totes maneres voldria salvar la fe, no hi veu més que la negació de mites i coses caducades. I tanmateix el biòleg parla ben clar. «Ben aviat, diu, a un home o a una dona intel·ligents i cultivats, els serà tan impossible de creure en Déu com ho és avui de creure que la terra és plana». Sens dubte que els déus sobreviuran, però sota la protecció dels drets adquirits, o a racer d'esperits taujans, com titelles moguts pels polítics, i com a refugis per a les ànimes malaurades i ignorants.⁵ El Dr. Robinson, seguint avant amb la llanterna de Bonhoeffer, cita: «Només podem ésser honestos si reconeixem que hem de viure en el món *etsi deus non daretur*». «Déu ens fa saber que hem de viure com homes que aconseguen viure sense Déu. El Déu que està en nosaltres és el Déu que ens abandona».⁶

Dés refugis de la fe

Encara resten més refugis a la fe, segons el Dr. Robinson; i en veu un en la vella teologia de Fenerbach i un altre en la moderna de Bultmann.

El Déu dels cristians, segons Fenerbach, no és més que un ideal humà, que el situem fora de l'home: l'objectivem i ens en formem un Déu. Si esvaniem aquest Déu exterior, restarien dins de l'home els atributs divins, com l'amor, la saviesa,

la justícia. «La negació del subjecte (Déu), no implica, ni molt menys, la negació dels atributs...». Aquests romandrien i viurien naturalment en l'home. Són unes forces i aspiracions humanes: l'home les havia objectivades i se n'havia fet un ídol. Retornem-les, doncs a dins de l'esperit i aterrem l'ídol de fora; substituïm la teologia per l'antropologia. Aquells atributs implicaven una moral; aquesta no es perdria amb l'ensulsida de l'ídol: restaria salvada en l'home. «El veritable ateu, diu Fenerbach, no és l'home que nega Déu, sinó l'home per al qual els atributs de la divinitat, com és ara, amor, saviesa, justícia, no són res». El Dr. Robinson no s'està de dir: «Heus ací una afirmació molt pròxima a la que nosaltres hem adoptada».⁷ I Bultmann: «Voldria estar-hi completament d'acord: estic intentant de substituir la teologia per l'antropologia, puix interpreto les afirmacions teològiques com afirmacions sobre la vida humana».

No oblidem que l'ateisme de Marx i d'Engels prové directament de Fenerbach. Els dos amics, en el moment de fer coneixença, ja eren adicte a aquella teologia que embuí llur sistema polític i econòmic. De la teologia de Fenerbach ve, doncs, també, a través de Lenin, l'ateisme oficial de la Rússia soviètica. Déu hi és substituït per l'home. «Homo homini deus».

Desmitització de l'Escriptura.

L'existencialisme

Bultmann també diu que neteja l'Escriptura dels mites que l'omplien, i quan, amb la seva crítica científica, té els dos Testaments en ruïnes, cerca la salvació del Cristianisme en la filosofia existencial de Heidegger.

El punt de partida d'aquesta filosofia és l'existència conscient de l'home. Aquesta existència humana viu immersa dins un món on tot canvia, on tot és contingent com ella mateixa, on tot flueix, i en aquest fluir tot es renova com en l'antiga filosofia d'Heràclit. Aquest món contingent, amb l'home dins, qui n'és l'existència conscient, no pot tenir, segons Heidegger, un creador qui fos un ésser necessari. L'hauria creat de no res, i no pot haver-hi res fet de no res. «Ex nihilo nihil fit».⁸

sobre el llibre «Sincers envers Déu»...

L'home es veu envionat del no existir i abocat a un no res que l'espera. Així ha de viure en aquella angoixa que ja descrivia Kierkegaard, un procedent de l'existencialisme modern. Es troba que l'existir i el no existir, el viure i el morir són un procés únic.

El teòleg Bultmann, que ja amb un teixit d'hipòtesis científiques, havia esvanida la revelació, amb una nova hipòtesis es fica dins el carreró sense sortida de la filosofia de Heidegger. I quan tot ho veu perdut, s'acull a la fe de Luter, salvadora i justificativa, i dins aquesta fe, Déu es fa sentir al marge de la ciència i de la filosofia. Aquest sentiment existencial de Déu, sembla que és, segons Bultmann, la forma moderna de la revelació divina.

En el capítol sisè del seu llibre, sota l'epígraf *La nova moralitat*, el Dr. Robinson exposa la seva teoria moral a través d'un tema tan discutit avui com el del matrimoni i el divorci.

Una moral nova

Proposa, doncs, una nova llei moral. No és poca cosa. El punt de partida no és que sigui gaire nou: és aquella frase del comentari de Sant Agustí a la primera epístola de Sant Joan: ama i fes el que vulguis. «Dilige, et quod vis fac».⁹ És tota l'epístola que parla del tema de l'amor divina; i si algun moment sembla que se'n surti, és per tornar-hi de seguida; com deia Sant Agustí, «ad ipsam charitatem vult referre quaecumque dixerit».¹⁰ En l'amor, l'Apòstol veu la rel de la moral, comenta Sant Agustí; facis el que facis, que sigui amb amor; si calles, si parles, si castigues, si perdones, tot és bo si és fet amb amor, «radix sit intus dilectione, non potest de ista radice nisi bonum existere». La rel de la caritat estigui dins, i no pot ésser que d'aquesta rel en broti sinó bé. Aquest és un punt de convergència de la moral del Dr. Robinson amb la moral tradicional del cristianisme. És en arribar a l'aplicació de casos concrets que ve la discrepància. La seva aplicació es desvia de la moral revelada, i el porta a proposar una moral nova.

* * *

De primer mirem la relació que tenen entre sí la llei natural o merament moral, que és la que el Dr. Robinson proposa de canviar, i la llei positiva. Posem un exemple ben entenedor. Posem una forma legal ben senzilla: un reglament de trànsit ciutadà. Posem que en un article s'hi preceptua que a les zones escolars els automòbils han de passar-hi lentament, no han de córrer a

més de cinc quilometres per hora. La finalitat de la llei és ben palesa; és la seguretat dels inants que poden estar a la via. Aquesta finalitat tàcita, és la part de dret natural de la llei i, en conseqüència, és immutable: sempre la defensa de la vida i de la integritat física d'un infant, és una cosa bona, i sempre l'agresió a la integritat física d'un infant o a la seva vida és criminosa. És per aquest fons de llei natural que s'és escrita la llei positiva o sigui, en l'exemple, el reglament de trànsit. La relació entre ambdues formes de llei és que la llei positiva sempre cal que derivi d'un dret natural, n'és una concreció, i si, mai per mai, una llei positiva vulnerava la llei natural, aquella llei positiva ni fora llei ni tindria cap força obligatòria. Aquesta és la doctrina. La llei positiva és accidentalment variable; aquella marxa dels automòbils regulada a un màxim de cinc quilometres per hora es podria mudar a tres si el legislador creia que la nova fórmula fos més adient a la finalitat originària.

Ara bé, posat de tenir una llei revelada (com ho és qualsevol precepte del decàleg o un manament evangèlic), qualsevol llei positiva que se'n derivi és a fi de dar-ne una concreció que la precisi més en la pràctica. No més. Un catòlic ha de sentir certa sorpresa de veure que un bisbe anglicà com el Dr. Robinson parli d'una «moralitat nova», bé que ja podíem presumir que les mudances dogmàtiques en què navegava la Reforma des de les seves primeries, estudiades per Bossuet, no exclouïen pas les mudances en l'ètica. El Dr. Robinson ja considera envellida aquella moral catòlica constituïda pels «manaments que Déu ens donà, les lleis que Ell establí, cosa que la mitologia clàssica expressa dient que, gravades en taules, foren lliurades a Moisés al cim del Sinai. Ens han arribat del cel i són eternament vàlides per a la conducta humana? «L'exemple per excel·lència d'aquesta manera de pensar és, sens dubte, el *corpus* de la teologia moral del catolicisme romà, magnífic en la seva consistència monolítica. Però és una manera de pensar que informa i fins entorboleix tot l'ensenyament ètic de l'Església, tant si és catòlic com protestant, oficial com oficiós».¹¹

¿Com entén el Dr. Robinson l'ètica revelada, que li sembli una «mitologia» enterbolidora? Parem esment a la partida de veritat revelada assolible a la raó humana, com la creença en Déu, que és dogma i alhora veritat filosòfica, o els preceptes del Decàleg, que són revelats i ensem es poden deduir per la raó, com ho feu la filosofia grega i romana. S'hi sol fer una pregunta, que ja és vella: ¿quina necessitat hi ha que sigui revelada, si amb la raó ja la podíem aconseguir? La revelació no hi seria supèrflua? La

resposta és de seny natural. Hi ha veritats que importen al viure de tots els homes, com les de la moral. ¿Les podem tancar dins una acadèmia perquè quatre savis en disputin? «També, diu l'Aquinès, aquelles coses que amb la raó humana podien ésser investigades sobre Déu, calgué que l'home en fos instruït per revelació divina». I per què calia? «Calia, diu l'Aquinès, perquè la veritat de Déu investigada per la raó, només arribaria a pocs homes al cap de llarg temps i amb mescla d'errors; i penseu que de la coneixença d'aquelles veritats depèn la salvació de l'home, la qual és trobada en Déu. A fi, doncs, que la salvació arribi als homes més avinentment i certa, calgué que fossin instruïts sobre les coses divines per la revelació divina».¹²

D'aquestes paraules de l'Aquinès, el llibre del Dr. Robinson n'és una prova viva. Hi veiem savis i teòlegs de bona fe i del saber dels quals no tenim motiu de dubte: Tillich, Bultmann, Bonhoeffer, Huxley, Fenerbach, Fletcher, i més i més, que s'han passada la vida en l'estudi d'aquells temes de moral i de filosofia i només n'han tret un mostrari de tesis i d'hipòtesis tan variat com desorientador. I el poble, que no és de Déu? Hem d'esperar que aquells savis s'avinguin, i mentrestant viure sense moral?

El tema del divorci

Un exemple de la resistència feta pel bloc monolític de la moral vella a la renovació que demanen els nostres dies, ens el dóna, diu el Dr. Robinson, el tema del matrimoni i el divorci.¹³ Es fa seves les paraules del professor Fletcher: «Si el benestar sentimental i espiritual dels pares ensems que dels fills, en el cas *particular* d'una família determinada, pot estar més ben assegurat per un divorci, aleshores per dolent i agitantat que habitualment sigui el divorci, l'amor l'exigeix».¹⁴

Mes, replicaríem, ¿qui ha de jutjar d'aquesta millora del benestar espiritual dels fills? A més, el tema del divorci és revelat ben explícit en l'Evangeli.¹⁵ No podem pas suposar que, en donar la llei moral, Déu fos imprevisor, i que, si la donés avui, d'altra manera parlaria.

Mes vegem de moment, dins el viure usual, aquells guanys hipotètics del divorci. Dins una família constituïda, els infants, a les primeres albors de la coneixença, senten naturalment en l'amor dels pares una mena de protecció gairebé divina. Ho podem esbrinar en l'experiència dels escriptors que ens han referides llurs memòries infantívols més remotes. Mirem, per exemple, a les *Memòries* de Mistral, el que eren per ell la seva mare i la bona gent de la masia en la seva infantesa camperola. I mirem un altre llibre ben diferent i també ben ric d'observacions entorn de la psicologia de la primera infància: *Le livre*

de mon ami d'Anatole France. Hi llegim: «Era feliç. M'afigurava el meu pare, la meua mare, la mainadera, com uns gegants dolcíssims, testimonis dels primers dies del món, immutables, eterns, únics en llur espècie. Tenia la certesa que sabrien guardar-me de tot mal, i sentia vora seva una seguretat completa. La seguretat que la meua mare m'inspirava era com infinita».¹⁶ Podríem citar-ne molts fragments en el mateix sentit. Vora els perills i els mals esfereïdors que el petit infant tem amb vivesa, sent com a defensa la casa protectora, un recer, amb una família que l'empara i li dóna menjar i llit i, coneixedora de totes les coses, el comprèn i l'estima. I, dins la família, que és la primera escola, aprèn amb les primeres paraules, que hi ha un bon Déu protector, una Verge Maria, que també és una mare, uns àngels amics i custodis. A l'última meitat del XIVè Sant Vicent Ferrer deia a les mares de València com havien d'iniciar els infants a les pre-gàries. «A tres anys que haja, la mare deu dir així amorosament: Mon fillet, veus aicí raïmet e panet, o cireretes o figuetes! Ara digues l'avemària. Pren-li les cametes així e agenollant-lo: Ara digues, mon fillet, Ave Maria. Ell respondrà agudament: Ave Maria».¹⁷

I l'infant parisenc del XIXè escriu: «La meua mare era pietosa. La seva pietat —com ella seriosa i amable— em corpenia. La meua mare sovint llegia la *Vida dels Sants*, que jo escoltava amb delícia i que m'omplia el cor de dolcesa i d'amor».¹⁸

Quan l'infant va esdevenint un adolescent, i aquella vaga divinització dels pares se li va esvanint i sap que un dia la mort podria planar damunt la casa paterna, ja té en el seu esperit un sentit cristià de la vida, que li explica els misteris del mal, amb la dolor i la mort, i de l'enigma de tenebres n'hi ha fet un misteri de llum.

No és difícil d'imaginar el traumatisme que s'empara d'un infant en veure que la mareta l'abandona per un senyor que no és el seu pare. Aquell equilibri d'una vida tendre que gairebé teixida de somnis, es trenca pel cop brutal. Costa una mica d'entendre aquella hipòtesi acollida pel Dr. Robinson, que suposa possible en aqueixa ruptura una millora espiritual del fill. Fins naturalment —i a part de l'Evangeli—, és difícil de creure que el divorci vingui d'una amor honesta i ferma.

Reflexió final

Del que podem estar segurs és que la moderna crisi de l'esperit religiós no prové de la ciència ni del progrés de la tècnica. És una crisi que esdevé de més en més aguda amb l'abandó progressiu de la moral. Hem oblidat sovint que sense l'ètica, la religió no té cap fonament.

sobre el llibre «Sincers envers Déu»...

Si rellegim aquella epístola primera de Sant Joan, que el Dr. Robinson cita i estima, tal vegada veuríem d'on ve la crisi. Una amor honesta i generosa no acabaria pas de descompondre la família, ja prou desfeta a gairebé tota Europa. Refermaria, al contrari, els vincles familiars, i partint dels drets de la família cristiana, refermaria l'intercanvi de serveis entre els estaments socials, avui imbuïts d'odis i en lluites estèrils.

NOTES

1. Le Paysan de la Garonne, Desclée de Brouwer, París, 1956, p. 22.
2. *Sincer envers Déu*, p. 31.
3. *In Epistolam Joannis ad Parthos*. Tract. VII, 10.
4. *Llibre de Contemplació*, cap. XXVII, 28. A l'original hi ha les formes arcaïques: tro=fins; part=part d'allà, més enllà de.
5. *Sincer envers Déu*, p. 66.
6. *Ibid.*, p. 67.
7. *Ibid.*, p. 84. A la pàgina 69 el Dr. Robinson diu que, anteriorment a Julià Huxley, «homes com Fenerbach i Nietzsche, que Proudhon descrivia correctament com «antiteistes» més que no pas ateus, consideraven que una Persona així de suprema en el cel, constituïa el gran enemic que impedia als homes d'accedir a la majoria d'edat. Aquest és el Déu que caldria «occir» si l'home no volia romandre desposseït i enjovât». En aquestes línies hi ha un lapsus. És que Proudhon no coneixia res de Nietzsche. Recordem que Proudhon morí el 1865, i aleshores Nietzsche, nat el 1844, tenia vint-i-un anys, i no havia publicat cap llibre.
8. Quan en la filosofia cristiana es parla de causa primera i de creació *ex nihilo*, s'ha de precisar el sentit donat al mot no-res o *nihil*. Quan els humans obrem com a causa eficient, no fem més que mudar coses que ja existien. Un fuster, en fer una taula, treballa una fusta que la muda en taula. El químic que obté aigua en el seu laboratori, l'ha

d'obtenir d'un hidrogen i d'un oxigen que ja existien. Els canvis físics i químics s'obtenen sobre matèries prèvies. Mes produir sense una matèria prèviament donada, seria crear de no res, seria l'anomenada creació *ex nihilo*. No entenem pas aleshores que el *nihil* sigui el pur no res, el no res lògic, l'impossible lògic, l'absurd contradictori, com per exemple, quan la suma dels angles interiors d'un triangle pla no fos dos rectes; volem dir només l'ésser possible sense matèria preexistent, quan encara no existia en acte mes d'alguna manera ja existia en la ment creadora. Com, d'una fàisó anàloga, l'obra d'un artista ja existeix en la seva ment abans que sigui complida. Sant Anselm en el seu *Monologi* ho advertia. No hauríem de dir amb negligència, sense parar-hi esment, que aquelles coses que eren creades, «ea quae facta sunt», abans que fossin fetes eren no res: «dici possint esse nihil». Reflexionem-hi, ja eren alguna cosa. Encara que no existissin en acte, «no eren pas no res en la ment creadora per la qual i segons la qual foren fetes», «non tamen nihil erant ad rationem facientes, per quam et secundum quam fierent». (*Monologium*, X).

Ara, si ens demanen com foren fetes, no tenim resposta, no ho sabem. Mes aquesta ignorància no modifica res en el discurs sobre aquest tema. Són ignoràncies de cada moment de la vida. Em puc servir d'una roba sense saber com s'és teixida.

Sobre la creació *ex nihilo* vegeu també Sant Tomàs Aquinès, *Sum. Theol.*, I, q. 44 i q. 45.

9. *In Epistolam Joannis ad Parthos*, VII, 8.
10. *Id.*, V, 7.
11. *Sincer envers Déu*, p. 159.
12. *Sum. Theol.*, I, q. 1, a 1, c.
13. *Sincer envers Déu*, p. 159.
14. *Ibid.*, p. 174.
15. Mc. 10, 2-12; Mt. 19, 3-11. Vegeu Schillebeck, *Le mariage. Réalité terrestre et mystère de salut*. Tom. I. Ed. du Cerf, París, 1966, pp. 150-160.
16. *Le livre de mon ami*, p. 25. Calman-Levy, París, 1919.
17. *Sermons*, I, p. 156. Els nostres clàssics, Barcelona, 1932.
18. *Le livre de mon ami*, p. 60.

CERERIA BARCELO

Ciris litúrgics per a la Santa Missa i
Exposició del Santíssim

C. dels Oms, 116 — Palma de Mallorca

D'UNA MALA FOTOGRAFIA
FEIM UN BON RETRAT

FOTOGRAFIA RUL-LAN

Gral. Goded, 10

Davant la Diputació — PALMA

FRANCESCA ENSENYAT I SEGUI:

set poemes

1

AMICS:

No. No em demaneu d'on vénc.
 Si no voleu que digui «perquè no»
 no em demaneu «per què?»
 No em demaneu qui som: sé que som jo.
 No em demaneu on vaig: tampoc ho sé.
 Però veniu, amics: us necessito,
 enc que sigui tant sols per estimar-vos.
 Deixau-me, en el silenci,
 sentir les vostres mans en les espatlles meves.
 Deixau que a cops de sang i a cops de gel
 els meus polsos us ho vagin diguent tot.

Però no sóc feliç. Passau per damunt mi,
 amics, deixant petjades

doloroses, dolcíssimes, que fan que jo m'adoni
 de que existeixo en amor per vosaltres.

Com que no sóc feliç, puc viure encara
 pagant el meu tribut amb el feixuc denari.

de la capacitat d'amor
 mal corresposta.

2

«MES TU DEUS A LA VIDA TON TRIBUT»

(J. Alcover)

Ara ja només resta
 capacitat d'estimar

Quan jo sigui feliç, i no me calgui
 haver-vos d'estimar, germans del món;

quan les hores me fugin de les mans
 sense acomiadar-se del meu viure;

quan em passeu per sobre, amics d'abans,
 sense deixar petjades;

quan ja no plori mai; quan no sofreixi,
 serà que em puc morir.

3

Els condemnats a la vida
 som resignats o ofuscats
 —els renegats som condemnats a mort—.
 Si jo hagués de viure sempre,
 i posada a triar,
 triaria esser ofuscadament feliç,
 no pas conscientment infeliç...
 A fer punyetes la veritat!
 Si jo pogués triar,
 hauria volgut néixer
 dins un laboratori «Huxley»
 per tal de poder burlar-me de tothom,
 de no esser de ningú.
 Menjaria llentrisca com els tords,
 i li cantaria les meves veritats de falset
 a l'estel de l'alba!

set poemes

4

Dels set pams de sequia
 que ens han deixat els pares
 en feim la nostra terra.
 Terra humida de sang
 —se'n cuidaren els pares
 per por de posar call a les arrels—.
 La terra ja és eixuta...
 ¿Caldrà humitejar-la ara amb sang pròpia
 si les nostres arrels tendres
 no es poden obrir pas entre els rostits ter-
 [rossos?

¿Tocar els tambors, potser;
 dansar com els selvatges;
 deixar créixer els cabells...
 perquè les deus de la pluja
 assaonin la terra?

5

A Maricel, la més amiga

L'amiga sense amics anava cega
 a cercar l'amistat a la part freda
 de la ciutat dels homes.

L'amiga sense amics mirava tèrbola
 els estels repenjats en la nit fosca
 perquè deixàs de ser endolada.

Pensaven entristits en la condemna
 que portaven, a condició d'esser:
 eren amics, per sempre sense amiga.

6

A Mayna Pons, ciutadana del món

«León Felipe, mozo octogenario es-
 taba hecho de la fiera carne de verdades
 que el mundo suele segar de pié, contra
 una tapia, y a tiros... Tú, carpintero,
 hazle una cruz humilde para su tumba
 mejicana». (C. J. Cela)

Els que caminam sols, i per la força,
 per contrapès, la nostra lleugeresa;
 els que esborram el nom del nostre poble
 per allunyar el crim de nostres vides;
 els que ens alimentam de dies d'abstinències
 perquè només vivim a força de callar;
 els que som indultats, —a cops de sang es-
 [pessa

la nostra veu ressonaria fonda—;
 els que som fera carn de crues veritats
 que el món sega dempeus
 contra una tàpia, a tirs,
 ens allunyam d'aquí per por de la vengonya
 de que ens vegin morir sense paraules,
 com homes fracassats.
 Per això caminam sols. Anam lluny a morir,
com cans molt vells que estimen el seu amo.

7

*(A Joana Serra de Gayeta, quand elle
 etiez une petite fille)*

«Yo creí que eran gigantes de verdad».
 (Cèlia V. O.)

Moulin, moulin, tourne sur ma vie.
 Le moulin tourne; je reste ici.
 Le moulin tourne et tournera.
 Le moulin tourne, et j'y vais la.
 Jo vull venir, molí, vull venir amb tu.
 Ja vénc, ja vénc, el vent me'n du...
 La roda roda, va rodant...
 —¿Es un molí o és un gegant?
 —C'est un géant, petit, c'est un géant.

La «*Humanae vitae*» i la consciència

per Rafael CARBONELL, M. SS. CC.

El tema

En la *Humanae vitae* el Papa se pronuncia sobre les lleis profundes de la vida i la seva transmissió pel que fa al seu valor moral. Demostraria, però, ser ben curt de vista aquell qui en la *Humanae vitae* només hi vegés un «no» als mètodes artificials de controlar la natalitat. El document ultrapassa l'àmbit de la moral familiar, per donar «una visió integral de l'home i de la seva vocació, no solament natural i terrena, sinó també sobrenatural i eterna».¹

L'encíclica refusa l'ús egoístic de la sexualitat, avui tan difós a tot arreu. El matrimoni és una realitat religiosa, que realitza un disseny d'amor en el món, que col·labora amb Déu en la generació i formació d'essers novells i en els que són batejats és una font de gràcia. L'amor conjugal és plenament humà, feil, exclusiu i fecund. La paternitat responsable ha de respectar els processos biològics, dominar els instints, determinar quants de fills han de ser engendrats, conformant el seu mode d'obrar a la intenció creadora de Déu, permetent que cada un dels actes quedi obert a la transmissió d'una nova vida, i no rompent per pròpia iniciativa el significat doble de l'acte conjugal: aquell que és unió dels esposos i l'altre que és procreador d'una novella existència.²

El matrimoni ha de ser viscut dins una vocació cristiana, com un estat de santedat. També aquí s'hi han de sentir les exigències de renúncia i de mort que ens proclama el missatge de l'Evangeli.³

«Sobre aquests principis bàsics de la concepció humana i cristiana del matrimoni», el Papa imposa aquestes normes:

1. «Han de ser exclosos absolutament com a mitjà lícit de regulació dels naixements la interrupció volguda del procés generatiu ja iniciat».

2. «També ha de ser condemnada l'esterilització directa, perpètua o temporal, tant dels homes com de les dones».

3. «Igualment ha de ser rebutjada qualsevol acció que, en previsió de l'acte conjugal o en el seu compliment o bé en el decurs de les seves

conseqüències naturals, es proposi com a fi o com a mitjà d'impedir la procreació».

4. «L'Església no considera il·lícits els mitjans terapèutics que són necessaris per a curar malalties de l'organisme, fins si es preveu que en resultarà un impediment per a la procreació, mentre aquest impediment no sigui per cap motiu directament volgut».

5. L'Església «considera lícit el recurs dels esposos als períodes infecunds» a fi de regular així la natalitat sense conculcar els principis de la moral.⁴

Els arguments

¿Què hem de dir dels arguments que, com a premises, han duit el Papa a una presa de posició? N'hi ha que declaren que aquests arguments no els convencen.

Els bisbes belgues anoten en la seva *Declaració*: «Hem de constatar que uns certs arguments adduïts en la declaració oficial, bé sigui en partir dels principis, o bé en mostrar les conseqüències de les pràctiques anticoncepcionistes, no tenen als ulls de tots un igual caràcter convincent, sense que per això es pugui suposar en aquells que no els perceben, una recerca egoista i hedonista».⁵

¿Quina és la raó d'aquest fet? Dins el quadre de les ciències sagrades tenim que la teologia moral va amb uns decennis de retard. Avui mateix s'estan estudiant de bell nou alguns principis morals a la llum de les directrius del Vaticà II.

Els principis morals racionals de la *Humanae vitae* són d'aquells que precisament estan en re-estudi. Hi estan, per exemple: «L'essència de la llei natural, la seva immutabilitat i historicitat; la competència del magisteri eclesial en matèria de llei natural; la relació entre llei natural i Revelació; l'essència de la naturalesa de l'home; la relació entre la llibertat de la persona i la realitat que li preexisteix (nomenada naturalesa); els límits morals en l'automanipulació de l'home dins el camp de la seva naturalesa».⁶

¿Per què, aquesta reelaboració dels principis morals? Amb la seva formulació tradicional ¿no n'hi ha a bastament per dirigir la vida moral de l'home? És la mateixa *Constitució sobre l'Església en el món d'avui* qui respon: «L'Església re-

coneix els múltiples beneficis que ha rebut de l'evolució històrica del gènere humà. L'experiència del passat, el progrés científic, els tresors amagats en les diverses cultures, ens permeten de conèixer més a fons la naturalesa humana, obre camins novells a la veritat i aprofiten també a l'Església».⁷

En conseqüència «no és impossible que, en un pla purament intel·lectual, les raons i argumentacions proposades per Pau VI en algun indret de l'encíclica, no duguin tothom a una total adhesió de l'esperit. D'altra banda, ens podríem preguntar si, en una qüestió tan complexa, és factible adduir un sistema de raons humanes capaces de forçar l'evidència de l'esperit».

L'encíclica —que, per altra part, no pretén sinó donar una resposta clara i precisa sobre la posició de l'Església per a tranquil·litat dels feels— no ha bloquejat la investigació científica, ni la reflexió teològica ni la discussió de la doctrina proposada, a fi de captar millor el seu abast.⁸

Cal tenir en compte que ni el mateix Papa no s'ha pronunciat d'una manera expressa sobre el valor dels arguments adduïts.⁹

«Els motius i els arguments proposats per l'encíclica poden certament ser qüestionats i debatuts. Tenen per fi —no en tenen d'altre— preparar la conclusió, però no la creen. La base de la conclusió és als ulls de tots els fills de l'Església una certesa d'ordre espiritual».¹⁰

L'encíclica mateixa fa notar que l'assentiment que li hem de prestar no es fonamenta tant en les raons adduïdes com en el fet de que l'Esperit Sant il·lumina els pastors de l'Església perquè puguin il·lustrar la veritat.¹¹

En síntesi:

1. Els arguments de l'encíclica continuen essent matèria d'estudi.
2. L'adhesió al magisteri del Papa no és de caràcter filosòfic, basada en la força dels arguments per forjar una evidència intel·lectual.
3. La nostra adhesió és d'ordre religiós.
4. El motiu en el qual es funda aquesta adhesió i que l'exigeix és l'autoritat de què gaudeix el Pontífex per dirigir l'Església i en el poder que va rebre del Crist per lligar i deslligar.¹²

La consciència

Entrarem ara en un tema ben delicat. «Avui en dia se discuteix amb passió i vehemència sobre els drets de la consciència i les exigències de l'autoritat. Són ben lamentables l'exasperació d'aquestes discussions i la convicció que s'escampa, sense adonar-se'n, de que la consciència i l'autoritat s'oposen mútuament.

Ni poden ni deuen oposar-se. Més aviat pertoca haver-hi un diàleg que dugui la consciència a una decisió lliure. La llibertat humana respon-

sable, a la qual fins la fe mateixa apel·la i que l'Església defensa com un valor, no podria ser sinó una llibertat que reconegui i respecti les l·legítimes exigències de l'autoritat.¹³

Vegem serenament què diu el Vaticà II: «La consciència és el nucli més secret i el sagrari de l'home, en el qual se sent tot sol amb Déu, la veu del qual ressona en la seva intimitat. La consciència dóna a conèixer aquesta llei d'una forma admirable, el compliment de la qual consisteix en estimar Déu i el proïsme».

«La dignitat, doncs, de l'home requereix que aquest actuï d'acord amb la consciència i la lliure elecció, mogut i induït per una convicció interna personal, i no per un impuls cec interior o per una mera coacció exterior».¹⁴

Pressuposat tot això, hem de preguntar: ¿La primacia de la consciència pot ser interpretada en el sentit que hi pugui haver circumstàncies en les quals un catòlic pot dissentir d'alguna de les ensenyances de l'encíclica i conformar la seva conducta moral d'acord amb aquesta consciència? Vegem com responen les Conferències Episcopals i els teòlegs.

«No podríem negar que l'encíclica ha creat un conflicte en la consciència de molts de catòlics. En part, se deu a les discussions sobre els anticonceptius des del Concili, pel qual aquests pregunten com poden acceptar d'una manera sincera el veredict del Papa. És important remarcar que la primacia de la consciència queda fora de discussió. Però venim obligats a fer tot el possible per estar plenament segurs de que la nostra consciència està rectament informada. Ni aquesta encíclica ni cap altre document de l'Església no ens priva del dret i del deure de seguir la pròpia consciència. Mes si deixàssim de banda la guia de l'Església, fàcilment podríem convertir la moral en un pur subjectivisme.

Pel que afecta a la formació de la consciència, els cristians tenen el deure de comptar amb la doctrina de l'Església. Perquè Crist ho volgué així, l'Església Catòlica és mestra de la veritat i té la missió d'ensenyar i anunciar la veritat que és el Crist i al mateix temps declarar d'una manera autoritzada els principis d'ordre moral que sorgeixen de la mateixa naturalesa humana».¹⁵

Parlam de la formació de la pròpia consciència. L'Església ens ajuda a aconseguir-la. Si l'Església no ens ajudàs, no seria la consciència qui ens digués la darrera paraula, sinó l'arbitrarietat de les inclinacions i dels instints.

Hi ha una llibertat de consciència, però no una llibertat per formar aquesta consciència. Això significa: per formar el judici de la consciència ens hem d'atendre a la llei de Déu; aquesta llei no podem deixar-la de banda en el moment de formar qualsevol judici concret de la consciència.

I posat que la llei de la consciència ha de ser aplicada a mil i mil circumstàncies i relacions diverses de la vida, l'Església fent ús del magisteri que li fou confiat, diu una paraula que aclareix i precisa, fent amb això un servici a la realització de la nostra vertadera humanitat.¹⁶

«Aquell qui cregui que pot postposar una ensenyança infal·lible del magisteri de l'Església —és un cas que s'hi podria pensar amb fonament— té un deure de consciència de fer-se un examen crític personal i preguntar-se a sí mateix si —també amb consciència— es pot permetre aquesta decisió d'una manera responsable davant Déu».¹⁷

«Si un cristià catòlic, després d'un madur examen de consciència, creu que amb cautela i amb esperit autocrític ha arribat a una opinió que derogui la norma establerta pel Papa i se segueix aquesta seva opinió en la seva praxis conjugal, tot observant aquells principis que hem esmentat com a principis cristians de caràcter general, aquest catòlic no ha de tenir por d'una culpa subjectiva ni s'ha de considerar formalment desobedient a l'autoritat de l'Església».¹⁸

«Aquells que no poden acceptar l'ensenyança i les exigències de la *Humanae vitae* amb consciència lleial, informada per persones serioses i competents, poden seguir la seva consciència sincera».¹⁹

Vegem de posar ordre en tots aquests conceptes:

1. L'encíclica no posa en discussió la primacia de la consciència, afirmada pel Vaticà II.

2. Podem pensar en el cas d'un catòlic que, sense deixar de ser fidel a l'Església, arribi en el seu interior a una conclusió normativa diferent de la que ha expressat el magisteri ordinari de l'encíclica.

3. Només una consciència recta i responsable, lliure de sacsejades cegues interiors o de coaccions exteriors, pot arribar a un judici serè que sigui un eco autèntic de la veu de Déu.

4. L'Església amb el seu magisteri és la gran formadora de la consciència cristiana. Per trobar-nos amb una consciència rectament formada, no podem prescindir de l'autoritat de l'Església, mestra enviada per Déu. «Aquell qui a vosaltres escolta, a mi m'escolta» (Lc 10:16).

5. El dubte està en saber si hem posat totes les condicions perquè la nostra consciència sigui objectivament responsable. La ignorància, l'educació, l'ambient, l'emotivitat, les caigudes anteriors o bé les actuals, poden deformar allò que nosaltres creim com un judici serè d'una consciència recta. «Cal molta lleialtat i potser heroisme per no deixar de banda una solució més austera del problema». «L'afectivitat es pot convertir en un dels grans enemics de la rectitud de consciència. Hi ha qui pren la reacció afectiva

com a guia de la conducta, i fins arriba a atribuir a l'Esperit Sant els reflexes irracionals de l'emotivitat». «No és sempre fàcil en la intuïció moral destriar allò que és una troballa de valors morals i allò altre que és només passió cega». Una consciència responsable ho serà només aquella «consciència personal que es dreça d'un mode autèntic i incorruptible des de les rels més profundes del jo».²⁰

6. Els catòlics tenim una garantia de l'autenticitat i incorruptibilitat del judici de la nostra consciència i és la seva concordància amb les ensenyances de l'Església. «La dignitat de l'home consisteix en la seva capacitat de conseguir la pròpia perfecció en Déu, mitjançant l'exercici d'una elecció conscient i lliure. Mes això no dispensa l'individu de la seva responsabilitat de formar la pròpia consciència conforme als valors i principis autènticament cristians. Això suposa un esperit obert a les ensenyances de l'Església, que representa un aspecte essencial de la vocació baptismal del cristià, i igualment implica una ferma motivació personal, extranya a qualsevol egoisme i a pressions externes indegues incompatibles amb l'esperit de Crist. Ni, altrament, sortirà airós en aquesta empresa si no és amb l'ajut de Déu: l'home està inclinat al mal i aqueixa llibertat fonamental inevitablement acaba en l'abús, llevat que amb humilitat demani la gràcia de Déu i l'aculli amb gratitud».²¹

Postura del catòlic davant la «*Humanae vitae*»

Clourem aquest escrit amb unes paraules lluminoses dels teòlegs Karl Rahner i Bernat Haering C SS. R. «Qualsevol catòlic està obligat a prendre's ben seriosament aquesta encíclica. És la paraula d'un Papa, ha estat preparada minuciosament, du al seu damunt una llarga i respectable tradició doctrinal. No té cap sentit, ni està d'acord amb la seriositat del problema i el respecte que devem a l'autoritat pontifícia, el reaccionar a base d'emocions minimitzant el seu contingut o atribuint al Papa unes motivacions que farien impossible la submissió a la seva doctrina. Qualsevol hi ha qui defensa la seva opinió sense cap autocrítica i només per principi, o ja pensa que una nova concepció és tot d'antuvi i d'una manera certa més justa que no qualsevol altra més antiga; qualsevol hi ha qui argumenta limitant-se a fer ressaltar les conseqüències pràctiques de la declaració papal, raonant d'un mode pragmàtic i saltant d'un bot el problema intrínsec de la veritat; qualsevol sigui, aquest no podrà certament dir que faci justícia a l'encíclica com un bon catòlic».²²

Diguem-ho amb unes altres paraules: la reacció emotiva, la repulsa inicial, la contestació en nom d'una llibertat de consciència mal entesa, no

és la postura d'un autèntic fill de l'Església. Un catòlic responsable contestarà amb l'obsequi de la intel·ligència i de la voluntat d'acord amb les enseyances del Vaticà II.

Si qualcú creu sincerament que es realitza en ell el cas que podríem pensar, al qual alludeix l'Episcopat alemany «haurà de reconèixer el deure que li pertoca d'abstenir-se de demostrar públicament la seva oposició a l'encíclica. No obrar així significaria augmentar la confusió i fer-se pedra d'escàndol per al poble de Déu».²³

NOTES

1. *Humanae vitae*, núm. 7. Veg. la primera part d'aquest article, publicada a LLUC, sota el títol *La «Humanae vitae», d'uns mesos ençà* (núm. de febrer passat, pp. 36 i ss.).
2. *Ibid.*, núm. 7-13.
3. *Constitució sobre l'Església en el món d'avui* («Gaudium et Spes»), II part, cap. I.
4. *Humanae vitae*, núms. 14, 15 i 16.
5. *Declaració de l'Episcopat belga*, núm. 11, 3.
6. K. Rahner - B. Haring, *Riflessioni sull'Enciclica «Humanae vitae»*. Roma, 1968, p. 11.
7. *Constitució* citada «Gaudium et Spes».
8. Cfr. *Di fronte all'Enciclica «Humanae vitae»*, per Eduard Hamel, S. I., CIVILTA CATTOLICA, 18 octubre 1968, p. 112.
9. L'OSSERVATORE ROMANO, 5-10-1968, p. 3.
10. Cardenal Journet, *La luce dell'Enciclica*. L'OSSERVATORE ROMANO, 3-10-1968, p. 1.
11. *Constitució dogmàtica sobre l'Església* («Lumen gentium»), núm. 25.
12. Mat. 16:19. i
13. Mons. Butler. L'OSSERVATORE ROMANO, 5-10-1968, p. 3.
14. *Constitució* citada «Gaudium et Spes», núm. 16 i 17.
15. *Conferència dels Bisbes d'Anglaterra i Gales*, núm. 9.
16. *Conferència dels Bisbes d'Austria*, núm. 3.
17. *Conferència dels Bisbes d'Alemanya*, núm. 11, 3.
18. Karl Rahner en DIE WELT, 26-8-1968. Cfr. REGNO, 15-10-1968, p. 361.
19. B. Haering en LA VANGUARDIA ESPAÑOLA, 14-9-68, p. 14.
20. Antonio Hortelano, *Morale responsabile*. Asís, 1968, Pp. 45 i 54-55.
21. *Declaració dels Bisbes del Canadà*, núms. 9 i 10.
22. K. Rahner - B. Haering, *Riflessioni sull'Enciclica «Humanae vitae»*, p. 9.
23. *Declaració dels Bisbes del Canadà* citada, núm. 16.

EN EL 50^è ANIVERSARI DE LA
GRAN GUERRA

DES DEL PREGON DE LA TRINXERA

*(De Jean-Marc Bernard
mort als 33 anys durant la
guerra europea).*

**Des del pregon de la trinxera,
a Vós alcem avui la mà,
Senyor, teniu pietat ja
de l'ànima que s'exaspera!**

**Car, més que el cos en greu turment,
l'ànima sens coratge resta:
ens caigué a sobre la tempesta
de l'aigua, el foc i el ferro ardent.**

**Heus-nos coberts de fang i neu,
desfets, sens forces i rendits.
I els nostres cors, els haveu vists?
Cal confessar-ho encar, Déu meu?**

**Som d'esperança tan mancats,
la pau és sempre tan llunyana,
que més d'un cop hom se demana
on són els deures dels soldats...**

GUILLEM COLOM, trad.

conversa amb:

el p. antoni martorell, t. o. r.

Es cosa prou coneguda de tots que avui, a ple segle XX, amb tot això de «era espacial» i altres coses més, encara hi ha molta gent que s'esborrona davant d'un esdeveniment que trenqui la monotonia mecànica de sempre. I no diguem res si es tracta de quelcom referent a la religió i l'església. Surten els documentats, els polemistes, els intransigents. I esdevé un esquinçament de vestidures que esgarrija. La divisió d'opinions es fa palesa pertot, al treball, a l'oficina, dintre el cercle familiar...

Això, fa poc que ha passat a Palma amb motiu de l'estrena de la missa cantada en mallorquí «Pau als homes», amb un cor polifònic de quatre veus, acompanyament d'orgue i molts altres instruments. L'autor —com ja es suposa—, és el nostre personatge d'avui, el pare Antoni Martorell, T.O.R., un mallorquí que viu a la Ciutat Eterna on aquest qüestionari ha anat a cercar-lo. Els assaigs, les conferències, etc. el tenien massa atrafegat per anar a destorbar-lo quan era a Palma. A més, nosaltres volíem parlar amb ell després de la «bomba» i amb certa tranquil·litat. Quan intentàrem trobar-lo ja ens havia fugit a Itàlia. Ens ha contestat amb rapidesa.

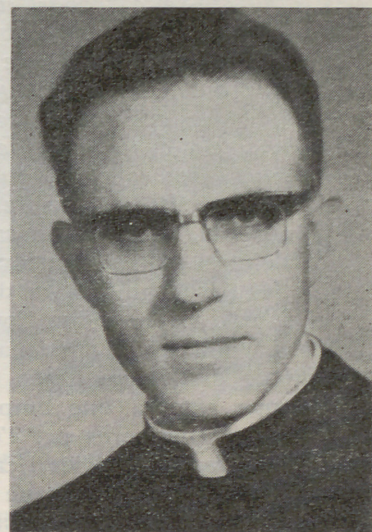
—Pare Martorell, ja reposat de les emocions que —segur— foren moltes i fortes, ¿què sent després de la seva «Pau als homes» a Palma? Està content?

—Estic content d'haver dut a terme una experiència que es manifesta positiva, quan hem pogut comprovar que és ben factible de donar entrada al temple a formes i instruments musicals fins ara absents de la litúrgia, i mitjançant ells aconseguir una renovació del llenguatge sacre-musical, a fi d'interessar

quelcom més la nostra joventut que viu del transistor i de ritmes excitants. No es tracta d'introduir dins la litúrgia elements eròtics i deleteris, sinó de constatar com la utilització d'un instrumental modern típicament rítmic i vivaç (el que més mou i parla a la joventut d'avui) pot aportar una nota positiva de participació al culte. Sempre, però, que això es faci amb serietat i competència, ja que la religió i la litúrgia tenen les seves exigències. Si d'una part em sento content, de l'altra voldria haver realitzat una obra més perfecta. Si sempre es susceptible de major perfecció tota obra humana, ¿què en direm d'una experiència duta a terme dins el difícil camp de la música sagrada moderna?

—Voldria esbossar-me la seva biografia musical?

—Vaig diplomar-me en Piano al Conservatori de València i tot seguit vaig passar a Roma (1950) per a complir estudis superiors de música al Pontifici Institut de Música Sagrada i a l'acadèmia Santa Cecília, adquirint els diplomes de Composició i Formes musicals, de Cant Gregorià i de Direcció musical. Actualment sóc Professor de Música al Col·legi Nordamericà i Director de la Capella de Santa Susagna, l'església nacional americana. Fa uns anys, el Sant Pare em va nomenar Membre de la Comissió Pontificia de Música de Roma, i aquest mateix any he estat nomenat Professor, de Cant Coral i Direcció musical a l'associació nacional de Santa Cecília. Col·laborador de revistes nacionals i estrangeres, Assessor musical de les cases editores «Casimiri», «Carrara», «Eledici». Col·laborador de cases discogràfiques i del «Gregorian Institute of America». Entre les obres publicades es-

mentaré solament 2 Volums d'Orgue i 10 Misses (en llatí, italià, català, anglès, etc.) Aquest mes vaig finir la gravació de dos nous discs de música lleugera sobre textos evangèlics a compte de la casa EPA, de Roma.

—Fa molt de temps que viu a Roma? La seva estada a la Ciutat Eterna té quelcom a veure amb la música?

—Roma és una gran ciutat d'art que dona pàbul al geni i a les iniciatives. La considero el meu ambient propi i propici. Sento, però, sovint, molta nostàlgia de la pàtria, de la meua Mallorca...

—En les seves declaracions a la premsa i en la conferència, va dir que l'Església té el deure de posar-se al nivell dels seus fills perquè la comprenguin. També ha volgut fer veure a la joventut el «sentit de festa» que, segons paraules seves, mai no hauria de separarse del Sant Sacrifici... ¿Creu que aquesta joventut ha sabut copsar el seu propòsit?

—No em cal dubtar que la joventut ha comprès el meu missatge. En tinc d'això molts testi-

monis personals. Aquesta joventut vol entrar de bon grat en diàleg amb l'Església, sempre que aquesta s'avanci a donar-li la mà. I és això, justament, el que he volgut demostrar, que l'Església desitja i cerca aquest diàleg amb sos fills adolescents i joves, afanyant-se a trobar una llengüa que els sia assequible. Certament per aquest camí de la renovació i diàleg hi ha molt a recórrer fins a aconseguir con- jugar plenament el ritme modern amb la unció de l'esperit. Aquesta és, precisament, la tasca de la música i de la Pastoral cristiana.

Recordem el pare Martorell dirigint les seves hosts. Era dig-ne de veure'l. Es un home jove, d'esguard clar i segur, amb mans d'artista de dits llargs i ben dibuixats que sembla que empaiten les notes fugisseres per l'espai i les llencen als músics i cantors. Ens sembla recordar que hi prengueren part: instrumentistes de la Banda Municipal de Palma (3 trombons, 3 saxos i 3 trompetes). Un conjunt modern, un solista de guitarra, cors de Bunyola, Binissalem, Sóller i Manacor; així com els alumnes dels Seminaris, monges i alumnes de les Franciscanes, de les dels Sagrats Cors i alumnes de Montesió. Li preguntem:

—Tota aquesta gent, segurament va crear-li molts problemes i mals de cap. Ara, amb la distància, ¿creu que valia la pena? ¿N'està content?

—Tota experiència que es vulgui complir amb serietat, reclama esforç i tensió. Aquesta fou una experiència plena d'incògnites, però guiada de rectíssima intenció i conduïda a un fi nobilíssim: demostrar que la litúrgia pot enriquir-se d'instruments i conjunts moderns i rítmics sense minvar la dignitat del culte; que mitjançant un llenguatge més vivaç i rítmic (característic d'aquests instruments) s'aconsegueix d'interessar més pregonament als joves per la participació a la litúrgia; que amb els esmentats conjunts no es provoquen sentiments eròtics ni es recorden situacions profanes,

sempre, però, que l'obra es realitzi amb serietat i competència. ¿Dificultats en l'execució de la Missa? Ja des del principi vaig escometre amb entusiasme i optimisme la prova, el que em féu lleugeres les suors que, necessàriament, havia d'experimentar en la realització de l'obra.

—Els diaris locals encapçalaven la notícia amb frases com: «La missa ye-yé», «Escandalitzarà el P. Martorell?» i coses per l'estil. ¿Esperava aquesta reacció sensacionalista?

—Es perdonable que la premsa jugui amb llenguatge sensacionalista. Jo sempre, des del principi, vaig puntualitzar que no es tractava de música «beat», ni «ye-yé», ni jazz... sinó de l'acoplament d'un conjunt modern i rítmic a un element clàssic, constituït per Cor polifònic de 4 veus mixtes i orgue. L'orgànic instrumental té una missió i una personalitat ben definides i de manera especial el conjunt rítmic que es desplega dins del seu món característic. L'orgue acompanyant és el resum plàstic de tota l'harmonia instrumental.

—Els que no hi estan d'acord, diuen que aquesta mena de música distreu l'atenció dels assistents. ¿Quina és la seva opinió?

—Tot el desconegut i nou, al principi, fàcilment por desviar quelcom l'atenció. Admet que algú hagi experimentat aquest fenomen en la meua Missa. Però la música d'aquesta, més que distreure, ajuda a la concentració i a la vivència íntima de la realitat meravellosa de la festa de la Missa. A mode de digressió anecdòtica li diré que, al final de la missa, una persona cultíssima octogenària (noti's que és propi d'aquesta edat sofrir l'escàndol del mobilisme juvenívol) se m'a costà, tot dient-me: «—el felicito, i en dos conceptes resumiré els meus sentiments: que la Missa molt m'ha agradat i que és vàlida per mi».

—La comissió Diocesana de Litúrgia va fer pública una notificació anunciant la seva Missa (autoritzada pel bisbe) i preguntant als assistents que hi anessin —

amb veritable devoció— i feia constar que era amb caràcter experimental. ¿Va tenir por que, en algun moment, aquella joventut que, palpablement, volia prendre-hi part activa, es desmanés?

—Em vaig témer això. El caràcter de la música és compost i seriós, i encara que festiu i joiós, és sempre circumspecte i digne, com cal en un lloc sant. Si algú es mostrà hostil a l'execució de la Missa, no fou pas entre l'element jove que, ben de cor es sumà a l'experiment i que de tot cor participà am gran formalitat i senyoriu.

—La missa «Pau als homes» va estrenar-se el dia 27 d'Octubre a l'església de Santa Margarida de l'Hospital Militar i no hi cabia una agulla. La repetició es féu necessària i tingué lloc el dia 1 de Novembre a Sant Francesc, més espaiós. Per als que «repetírem», encara ens semblà millor. ¿Té alguna queixa de l'acústica d'ambdós temples?

—La segona execució realitzada a l'ampla basílica de Sant Francesc, fou més perfecte, ja que vaig poder situar millor l'orgànic instrumental i l'acústica ens fou més favorable. No obstant he de dir-li que prefereixo els locals més íntims i no excessivament espaiosos. Dins de les immenses naus basilicals hom queda dins l'anonimat, no es viu una litúrgia càlida i participada, com es pot viure dins dels llocs més recollits, on és més eficaç el contagi espiritual entre cor, músics, poble, dins un corrent circulatori de sentiments mutus.

—Va agradar-nos molt el «Glòria» (trompetes, cor i assemblea) amb un final sensacional de tota la part instrumental. Un fons perceptible d'espiritual l'acarona tot el temps... També «l'Anyell de Déu» amb aquella alegria lluminosa que es recolza amb guitarres, bateria i trompetes amb sordina; és una troballa impressionant. Com autor té, segurament, una predilecció. Quina part de «Pau als homes» li agrada més?

—Vostè ha encertat en la selecció de les parts, sobretot en

La Basílica de Sant Francesc el dia de l'estrena de la Missa Pau als homes. Un testimoni gràfic de l'interès del poble.

«l'Anyell de Déu» que està treballat amb molt esment i varietat de ritmes. Però li vull significar que el cant de «Gràcies» després de la Comunió, dins la seva ingènua senzillesa, és per a mi, una expansió mística davant l'Amor fet aliment. No oblidí que en «totes» les parts de la Missa, hi he posat molt de cor.

—Molta gent jove (d'anys o d'esperit) feia treballar els magnetòfons i prenia part activa en el cant. En acabar-se, tothom pensava que esclataria una ovaació; era una sensació gairebé palpable, i va mancar-ne poc. Tot això, i malgrat les crítiques, ha tingut de fer-li impacte, animant-

lo. ¿Te nous projectes? ¿Voldria explicar-los?

—M'ha de perdonar si em mostro avar de confessar els meus futurs projectes. Primerament, perquè no em plau de prometre ni d'anunciar-me a so de trompeta i després trobar-me, per qualsevol contingència, en la possibilitat de poder defraudar els altres. En segon lloc, perquè encara no tinc ben definit el meu pròxim pla dins el camp que ens ocupa. Confidencialment, així mateix, li avançaré que, després de la insistència del públic, penso dedicar-me a la composició d'alguna Missa a una sola veu en català, fàcil i popular, per a cir-

cumstàncies corrents i normals, i a la gravació d'algunes cançons ritmiques d'enfocament pedagògic- evangèlic per compte d'empreses discogràfiques. La resta, el temps ho dirà...

I aquí acaba aquest qüestionari que tan amablement ha volgut respondre el pare Martorell, aquest frare mallorquí que ha compost una Missa per a la gent jove, perquè ell, que també és jove, pot arribar-los al cor per l'amor i la total comprensió; amb els braços oberts d'una música que copsen perfectament.

MARIA DOLORS CORTEY

Reproduït — amb autorització expressa — de la Revista PRESENCIA, de Girona, núm. 184, de l'11 del gener passat.

Electrofil

AISLANTS - CONDUCTORS - TERMOELECTRICITAT

Bartomeu Ferrà, 4 - Telèfon 21 42 55 - PALMA DE MALLORCA

GENTIL ERA LA NINA...

per Bernat CIFRE

Això era i no era. Es Mn. Costa qui ho conta i ho rima:

**Gentil era la nina,
guardada amb gran esment,
com una perla fina
guarnida d'or i argent.**

**Com una perla blanca,
rosseta com un fil d'or,
poncella d'alta branca,
de on seria flor?**

No digueu que no tengui galanors de pedreria i argenteria aquest començament, i tot el que segueix,, superant en senzillesa i tècnica, i equilibri, moltes composicions de semblant faisó dins la Renaixença.

Es Mn. Costa que canta i que rima. Orfena de mare, la pastora. Orfena de pare, que partí a la guerra i no tornà.

**Una madrastra dura
li fa guardar anyells;
la jove los pastura,
suau, tendra com ells.**

La nina canta de rossinyols:

**Bé prou que la sentia
el comte jovencell
que en greu melancolia
no dorm, dins el castell.**

Per mediació dels patges el comte convida la pastora a cantar al palau, prometent-li joiells i vestits. La pobra refusa les ofrenes, però canta a la fi.

**Cantà: fins l'escoltaven
els caçadors i cans,
i pel balcó es posaven
calàndries i pinsans.**

Se cura el comte. Una flor romàntica cau als peus d'aquella veu. I, tot seguit:

**—Pastora, pastoreta,
això ja ho admetràs:
jo et donaré ma dreta,
comtessa tu seràs.**

Aquesta poesia, **La pastoreta**, que podeu trobar a **Tradicions i fantasies** de Costa i Llobera, aquestes quartetes heptasil·làbiques que compo-

una tan fina ègloga o simfonieta pastoral, han estat i estaran —com és bo de veure— en boca de nins i nines rapsodes a moltíssimes festes o vetlades escolars. Però ara em ve lligada, amorosament dins la memòria, a un broll de melodia, nascuda de les mans del reverend don Martí Vives i Rotger, de Ca'n Vicens,, de Pollença, a qui tots els coneixíem per «don Martí Vicens», organsita de la parròquia de la dita vila. (Per més senyes, vos diré que el Rvd. don Martí tenia dos germans jesuïtes, el conegudíssim P. Vives, fundador del Patronat Obrer, a Ciutat, i un altre, Sebastià, missioner a Filipines. «Can Vicens» fou, doncs, una casa beneïda de vocacions religioses).

«Gentil era la nina»... Dos temes musicals, o més ben dit: el primer té una continuació i variant, bona per a cantar a duo, en terceres o en sisenes. Amb aquest doble tema podeu desgranar les estrofes, per parelles, fins a cloure el poemeta, des de la pastora i les ovelles, fins a la comtessa i sos palaus. De fet, l'hem cantada una pila de vegades al teatre o al clar de lluna. Una melodia ben aposta, ben d'acord amb els versos, les estrofes, el que diuen, i el que volen dir. Ritme ternari, tirant a vals, un poc a la moda «Tortell» i reminiscències de mallorquina escola.

Beethovenià de caire, don Martí Vicens. Beethovenià de simfonia pastoral. Així eren els romanços que entretenia aquella mà bruna, nervuda, venosa..., aquells dits menuts, a la fi d'escales i arpegis —les escales de don Martí Vicens, d'acostumada, inconfusible cadència, rodolant per sobre el teclat, de brut ivori, de l'orgue de l'església parroquial de Pollença. Els cantors de sotana vermella —els «vermellets»— crèiem que aquella pàtina de les teclades d'ivori, provenia dels dits de don Martí Vicens, esgrogueïts pels cigarrets grassons que es feia i es fumava a la sala al costat del cor, entre i entre... Quan se cantava en llatí, i llarg, i tot, i molt, i bo... La «sala de fumar» —pel temps del sermó— la coneixien també —la veritat sempre, altres presbïts, i els cantors seglars del Chor parroquial. Quan se cantava en llatí, i llarg, i tot, i molt, i bo... I encara ara la coneixen. Quan ja no es canta en llatí, ni...

Mn. Martí Vives amb el Dr. Josep Sampol i Vidal, metge i poeta, i la família d'aquest, en el camí del Far de Formentor.

Beethoven, sobre tot; Bach, el rei de l'orgue; i altres clàssics (pel que jo record de don Martí Vicens). Mendelson, i qualche mica de Wagner, convenientment adaptats. El nostre Capllonch, ben cabalós en les seves mans, coetani, paisà i amic. Els organistes francesos, sense poder-hi faltar les sospirants **Heures Mystiques**. Repertori extens: don Martí tocava a primera vista, amb extraordinària facilitat. Una semblant rapidesa de lectura i exactitud per a entonar el gregorià, la tenia el reverend don Bartomeu Albis, que sempre feu de preste o de xantre.

Ara quan obr al piano algun tom de sonates del XVIII, corre la meva mare: —«Això ho tocava don Martí Vicens...».

I recorda el seu antic grup de companyes, joventetes de to de la vila, que anaven a solfejar a casa del reverend professor. —«Oh, si l'hagéssiu conegut en el seu bon temps!»...

(Quan a Pollença no hi hauria més música solemne que una banda municipal, nodrida i florida, la banda, primer, del mestre Martí Boixer, i molt després, del gran don Jaume Albertí. La banda municipal i... les orgades de don Martí Vicens).

Pastorals, assossegats, com «andantes» de sonata o simfonia clàssica, eren també els passeigs tardorals de don Martí Vicens —sobre tot a l'edat provectora— amb bonet, esclavina i clerical bastó de puny de plata, voltant per «L'hort dels frares», o pel camí «de Ca'n Bosch» o fins a la seva caseta

del Calvari, vestida d'enredaderes. (Allà, escoltau, hi anaven fins els allots de l'Institut a robar nispres). Don Martí Vicens, figura complida del clergue beneficiat, de temps enrera, podia tenir lleures de simfonia pastoral; i també, ja ho veis, afegir-hi aquelles profitoses, inoblidables lliçons de solfeig i piano, aristocràtiques.

«Gentil era la nina»... ho tocava a gran chor, a deu dits, inspiradíssim, l'autor, al Cànon de la segona feste de Nadal. Ritualment, com les coques bambes o les de torró en aquests dies de «fum-fum-fum». Tal era la llepolia melodiosa amb què ens obsequiava el bon organista, a qui coneguèrem baixet i vell ja, de passes menudes, amb l'acusat bisell de la seva barbata no-existent. «De bones» generalment, però capaç d'engegar un remeulo o mossegar-se una «punyema» quan algun cantoret se li atansava massa i li tancava qualche registre lateral de l'orgue, o quan li punyia amb el peu un botó del rústic i primegeni pedalier.

«Gentil era la nina»... Sana com tot Costa i Llobera. Airosa com les improvisacions de don Martí Vicens. Altres coses compongué el reverend organista. Cal fer, doncs, inventari de tots els seus papers, i recordar-los per justícia i per amor.

«Gentil era la nina»... Saborosa, nadalenca com un villancet. Les mans successores, pecadores, d'un servidor vostre la recordaren també enguany, dia per dia, hora per hora, sobre el teclat venerable que feia cascavellejar don Martí Vicens.

ART

EL MEDITERRANISME NEOCLÀSSIC DE PAU FORNÉS

Un artista com En Pau Fornés, personal i definit dins la seva pintura, pot desentendre's del tòpic —durament divisor— del sexe humà. «Perquè això és anècdota i deu esser superat pel que és més important: orquestració de formes harmònitzants amb el color» —ens dirà tot convençut.

Que la Monna Lisa, adoptant un altre posat de mans ultra-clàssic, tenguí l'ocurrència d'imitar el perfil d'un autoretrat d'Albert Daurer, posant-se al cap un barret arlequinesc, és quelcom que només pot intentar-ho la mentalitat plena de nervi —robusta i alhora turmentada— de Pau Fornés.

No sol esser aquesta, però, la normal perquisició del nostre inquiet muralista. No hi ha dubte, si examinem els seus grups humans, veim com alguna de les seves figures supera, de bon tros, el meravellós escultorisme encisat del Giotto. Gairebé no li calen ales d'aucel! a aquest àngel d'un neixement de Crist, que, amb la col·locació de mans i braços, canta, ben a la manera del Giotto, el **Glòria a Déu a dalt del cel**.

Les maternitats de Pau Fornés palesen un goig intens. A un i altre costat de la mare poderosa, ens mostra la dona verge, commoguda, il·lusionada i envalentida, i al mateix temps ens deixa veure també l'home jove, coratjós per a tota empresa, obert a qualsevol vent del pervindre que el Pare del cel vulgui donar-li a ell i als seus fills. (Encara que Pau Fornés no ho vulgui, no pot evitar l'anecdotesme com a subjecte de la seva pintura). Com és suggestiu el crispament de coll robust d'aquest pare alçant cap amunt la seva mirada, demanant per ell i pels seus infants! La mare-donzella es recull dins un avergonyiment pur i sincer, col·locant les cames amb un posat de feminisme delicadíssim. Aquí és on veim com les formes triomfen bellament sobre l'anècdota. Sí que s'hi sotsmet, però, el pintor per aprofitar-ne l'arquitectura i volum que fereixen i embriuen l'ull de l'espectador. L'essencial intent del pintor és l'encisament col·lectiu que ens fa veure, fins i tot, pel ben après joc de mans dels personatges. Pau Fornés teixeix una compli-

Pau Fornés (Foto: Terrades)

cada espessor de línies que porten musicalment un compàs científic dins les seves composicions.

Indubtablement, el pintor, inspirant-se en el primitiu art que mitjança entre Orient i Occident, pinta el seu amb una sincera predilecció per la mitologia essencialment mediterrània. Mira també el neo-classicisme primitiu amb una neta i encertada tendència «de caverna». Quina valentia de formes manté aquest David, estirant cap amunt el seu cap i el seu coll tot ple d'ufana, essent, fins ell admirat pels ulls càndidament estràbics del gegant esbaltit! El jove guerrer braveja amb aire d'una ben sentida audàcia, bufonejant del seu triomf. Al fons de la composició, unes dones d'acusat perfil judaic donen gràcies al cel, commogudes d'agraïment, i amb els dits entrallaçats d'admiració reten homenatge al pastor heroi.

Pau Fornés, avui, es permet el luxe de pintar damunt taules de fons brufats d'or. Es un refinament d'artista enamorat dels grocs i dels verds. A ca-seva, una Santa Catalina presideix la sala de visita. La figura es batega dins verdes tendrors, emmarcada vistosament amb talla clàssica. La verge trepitja un fons daurat, expressant-se amb un delicat neo-italianisme primitiu de molt bona saba.

En Pau me conta com uns americans s'havien ficat al cap comprar-li aqueixa pintura arribant, fins i tot, a mostrar-li un xec en blanc perquè fixàs el preu que bé li semblàs. «Els capitalistes, però, s'hagueren de conformar amb un **I am sorry** que els empengué suaument i inevitablement cap a la porta, amb les mans buides i els seus diners refusats». «Vaig pintar aquesta Santa per a ma mare, i lo que un fill regala a sa mare no ho pot vendre mai».

—Què et sembla la pintura d'avui dins Espanya?

—Es llàstima —contesta— que es donin les primeres medalles a composicions que només reflexen l'anècdota. Deixen veure el gust d'una minoria antiquada. Igualment es mantén un gust retrògrade i reduïdament minoritari, evidentment regional. Si jo pintàs amb ocre de ciuró hauria conquistat «honrosament» tot Madrid. Però pint el que sent, «l'ensalada mediterrània» de colors brillants. M'entenen molt bé a París i a Londres. A Mallorca agrada la meua pintura, però creuen

que som un pintor car. Aquí, malgrat el predomini d'arquitectes aburgesats i tradicionalistes, es donen compte de qui som. Molts d'hotelers me comprenen i acuden a mi. Els meus murals no són per les petites parets de les vivendes. Els ulls «de l'individu» veuen bé el meu art, però no el senten prop d'ells. La meua pintura, naturalment, es per collectivitats. Som un majorista d'ulls.

Ja fa alguns anys que Pau Fornés dibuixà catorze bocets per un Via Crucis. No n'he vist altre més delicadament sentit i dramàtic. Llàstima que encara no l'hagi duit al color! Què és de patètic el «mitologisme» carismàtic i al mateix temps humaníssim de les escenes!

Sense cap dupte Pau Fornés fa honor a tots els altres Paus, grans pintors com ell: Pau Rubens, Pau Cezanne, Pau Picasso. Pel nostre home, però, no hi ha «pau pictòrica». Les seves pintures són una guerra oberta i constant per conquerir interessants i diferents troballes pels camins dels seus somnis dins cada mural que pinta.

Guillem MOREY

Un mural de Pau Fornés (Foto Jeroni Juan Tous).

EL MÓN I LA BO- LLA

La muntanya dels set cercles

Ha mort —a Bangkok, d'un accident— Tomàs Merton, el monjo nordamericà que havia nascut a una vila catalana —Prades—, de la Catalunya francesa. La seva obra més important, *La muntanya dels set cercles* havia estat traduïda per Guillem Colom. Davant aquesta mort, sols resta el silenci, un silenci agraït, perquè en aquest segle XX tan agitat, en aquella civilització tan materialista, ha sorgit un místic de transcendència universal. Bé és ver que Merton era europeu no sols pel seu naixement, sinó per la seva formació, sobretot a les universitats angleses, on, en la joventut, se convertí al catolicisme. Era europeu perquè cantà l'antigor catalana simbolitzada en el campanar de Sant Martí del Canigó, situat a les velles terres carolíngies de la Septimània... Han estat les seves obres —com cal a les obres d'un contemplatiu benedictí—, una torxa que ha il·luminat el món.

¿Has llegit, amic, les obres de Tomàs Merton, el místic nordamericà? Llegi-les, que s'ho paga. Es un home, Tomàs Merton, testimoni del segle XX, no gens anacrònic, que resumeix en ell lo millor del nostre temps.

Reproduccions de Dionís Bennàssar

Amb motiu de l'exposició nadalenca de dibuixos d'En Dionís, la família del pintor n'ha fet reproduir un —la plaça de Pollença— en dos mil exemplars numerats, amb els quals han estat obsequiats els paisans i amics del pintor, per donar compliment a un desig seu de que totes les famílies pollencines tinguessin un record seu.

Cal destacar dues coses: el gest liberal de la família; Dionís era molt bo i humà: la seva gent segueix aquesta tradició i cal subratllar la perfecció amb què ha estat duita a terme la reproducció feta als tallers dels Srs. García, d'Inca, amb els elements més moderns i amb la tècnica més adequada. Enhorabona!

Els Reis

Alexandre Ballester, per encàrrec del Sr. Ventayol, batle de Sa Pobla, ha refós el text antic d'aquesta peça popular, *Els Reis*, per representar-la el dia i hora tradicionals a la plaça, davant les Cases de la Vila. No cal dir que als èxits teatrals assolits en altres ocasions per Ballester, s'hi afegeix el de la festa dels Reis, que endemés han fruit dels beneficis i matitzacions de la lumino-tècnia.

Maneres d'entendre l'ecumenisme

Mai tant com ara no s'havien dit tants de desbarats i en matèries sagrades. Es un espectacle poc elegant creure que el *diàleg* consisteix en parlar irresponsablement. Per això és convenient anar a les fonts —a la Jerarquia—, per abeurar-nos legítimament.

L'esperit ecumènic, ha dit Pau VI, és un esperit de desig, d'humilitat, de caritat i d'esperança. No ens podem resignar a les situacions històriques de la separació. No ens podem contentar amb una simple i tancada conducta defensiva, sinó que ens ha de saber greu l'esqueixament que hi ha en el Cos místic del Crist, que és l'Església una i única. «Cal que estimem tot quant hi ha de bo en el patrimoni cristià dels nostres germans separats. Cal que refermem —amb prudència pròpia de qüestions difícils— l'amistat amb els germans separats. Se mostren, però, fenòmens perillosos i dolents en aquest entusiasme que de cop i volta s'ha alçat. El més gran perill per a l'ecumenisme, ha dit un escriptor protestant, és que els catòlics s'entusiasmin amb tot allò que nosaltres ja hem reconegut com a dolent, i abandonin tot allò important que nosaltres hem redescobert. Les dificultats no s'arreglen renegant servilment de la fe. Això no seria decorós ni convincent per a ningú».

La Regla de Sant Benet a Africa

La vida monacal és l'expressió d'una entrega total al Crist com un testimoni tant individual com comunitari del seu missatge. El Decret conciliar *Ad Gentes* ha afirmat el seu valor. Diu: «Convé establir per totes parts, a les esglésies noves, la vida contemplativa, perquè pertany a la plenitud de la presència de l'Església.» En el capítol VI, el mateix Decret, parlant de la cooperació missionera, convida els Instituts de vida contemplativa perquè fundin cases en els països de missions, com ja ho han fet alguns, a fi que, vivint allà d'una forma acomodada a les tradicions genuïnament religioses dels pobles, donin un testimoni precíós entre els qui no són cristians, de la majestat i de la caritat de Déu i de la unió amb Jesucrist. Fundar el monacat a les esglésies novelles no vol dir sostreure energies a l'apostolat

missioner, sinó completar el testimoni que ha de donar del Crist.

La restauració del monacat africà se remunta a l'any 1926, quan el Papa Pius XI invità les grans Ordres religioses i monàstiques a promoure fundacions novelles a les terres de missió. Estadístiques de fa poc compten a Africa cinquanta-sis monestirs: catorze de benedictins i dotze de benedictines, onze monestirs de Sant Bernat, dotze de carmelites, sis convents de monges de Santa Clara i la Fraternitat de la Verge dels Pobres que és una fundació original de Ruanda, començada l'any 1958.

Aquestes Ordres volen afaïçonar-se a la terra africana, per tal que el monacat, com a Europa mateix, sigui al mateix temps regional i universal.

Els Drets Humans

El Papa Pau VI ha promès a les Nacions Unides que l'Església catòlica no proposarà normes ni estructures novelles que estiguin en contradicció amb els principis dels drets humans.

Els Drets Humans resten com a base d'una vera col·laboració entre els homes, sense la qual una autèntica pau és impossible.

«Vosaltres proclamau a la O. N. U. els drets i deures fonamentals de l'Home, la seva dignitat, la seva llibertat i especialment la llibertat religiosa».

Proses de Sagarra

Després del volum de *Poesia* ha sortit el de *Proses* del gran autor català. Les seves obres teatrals també sortiren a l'editorial Selecta en quatre volums. Podem dir, doncs, que tenim tota l'obra de l'escriptor. És discutit, Josep M. de Sagarra. En un pla literari jo l'admet totalment. Crec que és un dels pocs escriptors d'ofici, de nivell europeu, de maneres de fer europees, que tenim.

Una carta al Papa

Firmada per una partida d'escriptors francesos, ha estat enviada al Sant Pare una carta que volem transcriure aquí, puix que ens hi adherim cordialment pel seu bon sentit enmig de la demagògia actual. Entre altres, la firmen Etienne Gilson, François Mauriac, J. de Bourbon Busset, Henri Boissard, Gabriel Marcel, Maurice Vaus-sard, etc. El seu text diu:

«Sant Pare: Arribant a l'acabament de l'any 1968 volem expressar-vos el nostre agraïment per la professió de fe i per totes les lliçons amb les quals haveu refermat els principis de la fe i de la disciplina catòliques.

«Volem manifestar-vos la nostra tristor i el nostre escàndol enfront de les investides de què és objecte el vostre ensenyament i la vostra per-

sona, així com també la jerarquia, acusada de ser una aristocràcia de posseïdors de l'Esperit, que s'aixeca sobre la comunitat per dominar-la.

«Enfront de la proliferació de desbarats sobre el culte, l'historicitat dels Evangelis, la presència real, el ministeri eclesiàstic, desitjam que la jerarquia exerceixi amb plenitud la seva funció que és la de servir intacte el depòsit de la fe.

«Demanam que els sacerdots —que escassetgen per les immenses necessitats de la comunitat cristiana i de la missió entre els qui encara no són cristians, segueixin —llevat del cas d'una vocació especial— entregats a la tasca sagrada d'ensenyar-nos la Paraula de Déu i administrar-nos els Sagraments.

«Protestam contra les acusacions de riquesa i de triomfalisme —que haurien estat justificades altre temps— a una Església de la qual sabem les privacions i els límits que imposa tant a la formació dels sacerdots com a la seva presència dins el món.

«Expressam a Vostra Santetat l'angoixa del poble cristià en veure com l'admirable esforç de renovació de l'Església —inaugurat pel Concili i seguit després amb tant de coratge— es veu compromès per una petita minoria d'esburbats, clergues i laics, que pretenen governar l'Església i sembren per totes parts la torbació i el dubte.

«Volem declarar a Vostra Santetat la nostra confiança completa perquè pugui seguir l'any vinent la missió que Us competeix i us donam testimoni de que creurem i ens adherirem a Vós feelment.»

Lo bo i lo millor

On es troba la flor de Catalunya? A València, a Mallorca, al Principat? Es pot trobar en cadascuna d'aquestes contrades. L'exclusivisme que a voltes senten alguns homes del Principat, un poc parent del «chauvinisme» francès, no augmenta res en favor seu. A Mallorca es pot trobar la flor de Catalunya —que és d'ordre cultural, doncs espiritual— com al País Valencià o al Rosselló. Aquest és el cas de la prosa modèlica de Francesc de B. Moll, i en particular del pròleg o introducció del *Diccionari*. Quantes coses hi ha reunides en aquestes breus pàgines, que precisament per breus són millors! Hi ha, pot dir-se, esquematitzada, la història del *Diccionari* en setanta anys. I tot lo que no es diu, perquè seria poc elegant dir-ho, és molt. Aquesta noble sobrietat —que destaca més vora el brillant, explosiu i quasibé romàntic barroquisme alcoverià— és clàssica. Ens trobam situats, llegint escrits així, a qualsevol dels millors temps de la nostra literatura. Prosa antològica, flor de la Catalanitat a les Illes d'or...

ALACIUTAT DELS LLIBRES

Martin Luther King:
EL CRIT DE LA CONCIÈNCIA
Col·lecció *La mirada*
Aymà, S. A. Editora
Barcelona, 1968

Martin Luther King, assassinat ara farà un any, és estat un home d'aquells que han commogut la humanitat amb la força del seu pensament, l'estil de la seva doctrina i l'exemple del seu comportament. Sacerdot de l'església baptista, doctor en Teologia, líder dels negres nordamericans, escriptor profund, arribà a obtenir més de dos-cents graus honoraris de diverses universitats i corporacions nacionals i estrangeres, a més d'esser designat «Home de l'any» de 1963, «Premi John Kennedy» en 1964, i Premi Nobel de la Pau també en 1964.

Martin Luther King, però, no feia gaire cas ni l'importaven distincions ni títols. Demanava més tost que poguessin dir d'ell —com afirma J. M. Ainaud de Lasarte— «que havia procurat de viure al servei dels altres i que havia intentat d'estimar-los». «Digueu —pregava— que he tractat de ser just i que he volgut caminar juntament amb tots els qui lluiten per la justícia; digueu que m'he esforçat a donar menjar als qui tenen fam, a vestir el despulat. Digueu que he dedicat la meua vida a visitar els qui pateixen a les presons. I digueu que he intentat d'estimar i de servir els homes».

Es el mateix Ainaud de Lasarte qui parlant de King diu que «hi ha una predicació de l'Evangeli que resulta molest per als situats: és la predicació, amb la paraula i amb la vida, de l'Evangeli d'avui». I afegeix: «King ha estat un profeta. I els profetes tenen el carisma de la llibertat de parlar, que nosaltres podem traduir per aquella expressió tan nostra de donar la cara».

Autor d'una pila de llibres que comencen ja a tenir una veritable difusió entre nosaltres, aquest que avui ressenyam. **El crít de la consciència**, fou publicat pòstumament, i aplega cinc conferències que foren radiades entre novembre i desembre de 1967, no gaire mesos

abans d'esser assassinat. Contenen el seu credo religiós, aplicat a les situacions concretes del seu país i dels problemes que li tocà viure. Duen títols tan suggerents i plens de promesa, com els següents: **El problema de les relacions interracials**, **La consciència i la guerra del Vietnam**, **La joventut i l'acció social**, **La no violència i el canvi social**, i **Un sermó nadalenc sobre la pau**. Du, endemés, un pròleg de Ainaud de Lasarte —que hem citat—, i un prefaci de Coretta Scott King, la seva vídua.

Llegir Martin Luther King és entrar en un món de pensament diàfan i claríssim, en un cercle d'idees plenes de llum i radiants de justícia, en un clima d'amor i dinamisme alhora. La doctrina de la seva no-violència no té res a veure amb un fals pacifisme ni amb una estèril passivitat. Tot al contrari: King és el gran apòstol de l'acció concertada i massiva, l'orador que enardeix les multituds, l'home sempre tens i desparat a obrar el bé. De com és Martin Luther King, ens ho diuen frases com aquestes: «La nostra fidelitat ha de transcendir la nostra raça, la nostra tribu, la nostra classe i el nostre país». «Com més fem per romandre sols, més guerra tindrem en aquest món». «Ens cal aprendre de viure tots plegats com a germans o bé morir tots plegats com uns folls».

«No puc odiar jo, perquè ja he vist massa odi reflectit als rostres de massa **sheriffs**, de massa governants i de massa membres de clans als Estats del Sud; i perquè cada vegada que els he vistos, m'he dit a mi mateix que l'odi és una càrrega massa feixuga per a suportar-la».

«No col·laborar amb el mal és una obligació moral tan important com la de col·laborar amb el bé. Així, doncs, empresoneu-nos, que nosaltres encara us estimarem»...

Hem d'agrair a la Casa Aymà que dins aquesta important col·lecció «La mirada» ens ha fornit —en una ben pulcra versió a la nostra llengua— una de les obres mestres del pensament d'avui escrita per un dels més alts profetes dels nostres dies.

Josep Esplugas
VEIRE DE SANG
Col·lecció *Torrell de Reus*
Barcelona, 1968

Veire de sang és el quart llibre de poemes de Josep Esplugas. L'han precedit, en pocs anys: *El cel sense la nit*, amb pròleg d'Osvald Cardona; *La terra en aquest somni*, apadrinat per Mn. Camil Geis; i *Arca de Cirosa*, que ens presentà Octavi Saltor.

Un afany de noble construcció presideix tothora l'obra poètica de Josep Esplugas, d'alè ample i sostingut, com de marbre llavorat i cisellat. En aquest nou llibre que prologa avui Mn. Pere Ribot —un dels més alts valors de la poesia espiritual i religiosa de Catalunya—, aquest diu de l'obra lírica de Josep Esplugas: «Es un cas a part. Josep Esplugas és un monòlit perfecte i solitari, ocell de foc solitari, com desplaçat del seu temps, però donant testimoniatge de si mateix, flama dreta i aturada. És un contemplatiu de la imatge i del culte vegetal de l'idioma, l'acariàcia, li plau la polpa de cada mot, en frueix goludament, fervorosament, amb ritual fidelitat a la forma, al ritme perfecte, a l'encaix que s'en deriva, com una cadència d'ocell a l'horitzó, com un brodat vuitcentista. A voltes, llegint-lo, em sembla reviure l'ombra i la verda frescor dels jardins de Verlaine o el so metàl·lic, vegetal, del verb de Guerau de Liost. Hi ha records de tardor passada, una coloració pàl·lida de pergami, intimitat d'arxiu. Sommi». Mn. Ribot continua: «Reclòs en el seu limitat gran món, el poeta creix i madura en la seva pròpia fesomia. En té prou amb el seu terrer, amb el seu art, que, potser —i és voluntat decidida de l'autor— no tindrà entrada ni convivència extrema, serà poc reverit». «Com una llei de la pròpia vida —acaba dient—, s'ha deslligat d'innovacions balderes, fidel al seu espai d'origen, heroicament sol, i ha encès el foc que illumina les minves d'un pretèrit pairal. Ell es mira en la flama, presoner del somni, dóna escalf al seu propi alè i respira el temps en un punt d'eternitat».

M. G.

Perdoni'ns el lector, però creim que valia la pena transcriure aquests bocins com a gemmes que brillen, perquè els mots de Mn. Pere Ribot són com un munt de joies ben preuades. I són tanmateix els seus mots qui millor situen aquest **Veire de sang** com un poema ben treballat, monòlit del temps fit en l'espai; que, si reclama atenció i esforç en la seva lectura, ens en compensa la noble arquitectura que eleva i ens deixa més àgil el cor i el pensament.

M. G.

Sergio Vilar:

CATALUÑA EN ESPAÑA

Colección Ensayo

Aymà, S. A. Editora

Barcelona, 1968.

El títol d'aquest llibre du un subtítol: **Aproximación desde Cataluña al espíritu y los problemas de las regiones españolas**. L'autor —Sergi Vilar, 33 anys, periodista, conferenciant, viatger, lector ple d'inquietuds—, no és pròpiament català; més encara: és un escriptor habitual en castellà. Nat, però, a València, i format a Barcelona, ha exercit càrrecs importants com a redactor i col·laborador a «Revista», «Destino» i «La Vanguardia» de Barcelona, a «Papeles de Son Armadams» de Palma; a «Serra d'Or» de Monserrat; a «Revista de Occidente» de Madrid, a «Cuadernos Americanos» de Mèxic, a «Sur» de Buenos Aires, etc.

Sergi Vilar, home objectiu, sense prejudicis, desapassionat i serè, s'interessa profundament per totes les terres i regions d'Espanya; n'ha estudiat no solament les característiques ètniques i històriques, sinó també els problemes i les inquietuds actuals. No escriu amb teories de laboratori ni amb conceptes subjectius; molt menys encara, sobre idees fetes o parers de moda. Ell parla d'allò que ha vist i viscut; puix que ha viatjat i conviscut amb l'home del carrer i amb l'intel·lectual, i ha passat per la taverna i pel centre de cultura. Des d'aquest angle, doncs, ens parla de Catalunya, del País Valencià, de les Illes Balears, del País Basc, de Galícia, de Castella, d'Andalusia. De cada regió en sap copsar el seu batec: les cantonades del passat, les arestes del present, la llengua i la literatura, la seva economia, la seva manera de ser, el seu sentiment i comportament amb les

regions veïnes. La postura de Sergi Vilar és eminentment conciliadora. El seu llibre és un codi de bon veïnatge i d'excel·lent germanor; mes, tot això, sense cap concessió al tòpic, sinó amb bells conceptes d'humanitat i d'un noble culte a la llibertat, a la tolerància i a l'esperit de la civilització.

Cap espanyol, sigui de l'indret que sigui, no deuria deixar de llegir-lo i meditar-lo; n'hauria de fer el pa de les seves vigílies, el tema del seu pensament. La seva tesi, altament constructiva i ordenadora, serviria per a una millor aproximació entre tots, per a un millor abandó de tantes postures falses i estranyes. Espanya, en fi, se'ns apareixeria llavors com aquest mosaic de peces distintes i meravelloses alhora, tan mal conegut i mal paït pels mateixos espanyols, però que valdria la pena de redreçar amb més estudi, més coneixement i més tacte. L'espanyol deixaria així de ser aquest ser difícil, que no ha pogut aconseguir de viure amb pau amb si mateix, dividit i rebel, mes amb una noble vocació dins el món vers la pluralitat del seu pensament, del seu saber i de la seva cultura.

M. G.

Enrich Maria Remarque:

RES DE NOU A L'OEST

Biblioteca A tot vent, 143

Ed. Proa. Barcelona, 1968

Vuit milions de morts a la primera guerra mundial. Trenta vuit milions de morts a la segona guerra mundial. Les guerres poden ser «joioses» per a un Hitler, «necessàries» per als economistes, «famentals» per a uns certs professors. Però aquí tenim aquest llibre d'Enrich Maria Remarque que ens diu la seva part humana. Brutalment, terriblement, dolorosament... **Res de nou a l'Oest**, assolí un èxit de venda que ultrapassa els quatre milions d'exemplars, incloent-hi les traduccions. També costà l'expatriació al seu autor quan Hitler assolí el poder. **Res de nou a l'Oest** una **Il·liada** dels nostres dies, escrita, però, amb tota l'emoció humana i el glatir de la tragèdia que ha conmogut el món. Ara, amb motiu del cinquantè aniversari de l'armistici, aquest llibre d'Enrich Maria Remarque cobra un nou valor i una nova realitat, puix no endebades es tracta d'una de les obres mestres universals de la lite-

ratura de guerra escrita amb fons humà i on el gemec dels homes ferits i llatzerats se torna un corcò punyent en la nostra ànima. Joan Alavedra l'ha traduïda amb mà de mestre, i en un llenguatge perfecte. I el mateix Alavedra l'ha prologada en unes pàgines incisives, que situen el lector d'avui davant aquest document inestimable.

M. G.

M. Villangómez Llobet:

POETES EIVISSENCS

Eivissa, 1968

M. Villangómez Llobet —l'estimat col·laborador de la nostra revista— antologista i presentador d'aquest recull, adverteix en el pròleg que la tria es refereix exclusivament als poetes eivissencs en llengua catalana, i nega al recull qualsevol caràcter d'antologia. La seva intenció —diu— és «mostrar, a través d'alguns noms, el fet d'una poesia —a part de la popular— en la nostra llengua i en aquesta illa cultivada sobretot en el segle actual, amb més o menys intensitat, no precisament disminuïda en aquests darrers anys». I afegeix que «el nombre de versos de cada autor no indica cap preferència» i que «s'ha volgut donar una certa amplitud a la poesia més jove». Tot seguit s'hi insereixen poemes de Josep Clapés Juan (1846-1916), Isidor Macabich Llobet (1883), Marià Villangómez Llobet (1913), Enric Fajarnés Cardona (1918), Francesc Josep Mayans Jofre (1921), Josep Planells Bonet (1928), Josep Buforn Ramon (1933), Josep Marí i Marí (1948), i Isidor Marí Mayans (1949).

Fer una crítica de l'obra recollida és quelcom que escapa no sols a la nostra intenció sinó també a l'espai de què disposam. Cal dir, amb tot, que la mà de mestre del gran poeta —un dels més alts poetes de la Catalunya d'avui— que és Marià Villangómez Llobet, és una garantia d'encert i de qualitat en la selecció i ordenació d'aquestes mostres poètiques del nostre enyorat i benvolgut petit món de l'illa d'Eivissa. A través d'aquestes obres líriques que distingeixen cada un dels seus autors, s'hi reflexa i emmiralla l'esperit i el somni d'aquesta terra germana nostra, els llaços de la qual LLUC intenta refermar cada dia més amb les nostres pàgines.

M. G.

rosa dels VENTS

DE BARCELONA

UNA NOVEL·LA MALLORQUINA

A finals de l'any prop passat tres novel·les han obtingut els primers premis dels més importants certàmens actuals en llengua catalana. L'any literari ha començat bé. En Joan Oliver amb **Incerta Glòria** guanyà la primera convocatòria del «Ramon Llull», de l'Editorial Planeta; Maria Aurèlia Capmany amb **Un lloc entre els morts**, el «Sant Jordi», que per torn engruany corresponia a novel·les publicades; i en Ramon Terenci Moix amb **Onades sobre una roca deserta** també la primera convocatòria del «Josep Pla» de l'Editorial Destino, on els mallorquins Blai Bonet, Guillem Frontera i Gabriel Janer aconseguiren excel·lents posicions finals. La novel·lística catalana ha assolit un estadi de maduresa molt interessant. Basta comprovar com avui totes les generacions literàries sociològicament possibles fan novel·la, aportant cada una d'elles vessants i matisos fa pocs anys desconeguts. Més que amb un problema de «qualitats» novel·lístiques, avui ens trobam amb el fenomen de les diferents concepcions que cada una de les generacions posa en pràctica. Això també implica un examen del cercle de lectors, fenomen molt important d'aquesta postguerra.

Vull comentar una novel·la que no ha obtingut cap premi literari, però que ha estat llegida i discutida com si tal cosa hagués succeït. (Convé tenir en compte, en relació amb els premis, amb la novel·la premiada, que sols hem d'acceptar, en principi, el veredicte del jurat com un «indici de qualitat» —difícilment cinc professionals de la crítica poden equivocar-se, almenys és recomenarable pensar-ho—. Moltes vegades, però, aquest «indici» no deixa d'ésser el que és, un mer «indici», i altres novel·les no premiades poden atènyer una difusió més gran que la premiada, i fins més bona crítica. Aquest és un fenomen vell i prou conegut. El destí dels llibres sempre ha estat un poc misteriós. La novel·la que vull esmentar és d'En Baltasar Porcel, titulada **Els argonautes**. Fins avui és una de les novel·les més llegides i que més bons comentaris crítics ha marescut. Tal volta hagi ajudat la polèmica que a viva veu —aquí, i no sé per quines raons, es defuig de la polèmica sobre els papers impresos— han mantingut els que creien que aquesta novel·la havia de guanyar el premi «Sant Jordi», amb els que defensen el triomf de **Un lloc entre els morts** de Maria Aurèlia Capmany. Tot això a mi no m'interessa i crec que és mala cosa no destriar els autors de les obres a l'hora de polemitzar. (La polèmica a viva o sota veu sol acabar essent un murmuri displacent on més que l'obra en sí es discuteix la total producció de l'autor, quan no altres coses. Si almenys fos sobre els papers impresos, la gent s'interessaria i un cercle més ampli de lectors compraria les obres, condició essencial perquè rutlli una literatura dins la nostra societat). Bé, En Baltasar Porcel ha publicat a «Edicions 62» una novel·la que tenc que recomenar als mallorquins que encara no l'hagin llegida.

No puc ara explicar les connexions de la novel·la d'En Porcel. Esper que prest surti un llibre on intent plantejar la problemàtica, una part d'ella, de la narrativa de postguerra a Mallorca i l'amable lector, si n'està interessat, hi tro-

barà una explicació. **Els argonautes** forma part del món novel·lístic iniciat amb **Solnegre**, continuat amb **La lluna i el Cala Llamp** i part d'**Arran de mar**. Crec que la darrera novel·la d'En Porcel és la de més contingut novel·lístic i d'estil més equilibrat. Els afers dels contraban, amb totes les seves circumstàncies i situacions tràgiques, humorístiques o crítiques, està admirablement descrit. Una vegada llegida, sembla com si encara oís els motors de la llanxa, o palpàs l'humitat de les robes a les albaades en plena mar, o dins la ment la imatge d'una mar en calma en estàtic contacte amb les roques. Els que hem conegut directament o indirectament el món del contraban a Mallorca, ens toparà amb una realitat ben descrita, ben narrada —En Porcel avui pot presumir d'ésser un dels escriptors de més acurada riquesa lingüística—. L'estructura de la narració s'acosta a vegades al reportatge, com si hagués estat escrita urgentment. La tècnica és influïda per una certa tendència de la novel·lística sudamericana, concretament En Vargas Llosas, però sempre dins una concepció i elaboració personal.

L'argument és el viatge d'una llanxa carregada de contraban que surt de Gibraltar cap a les costes de Ponent mallorquines. Des que la llanxa surt fins que arriba, la narració incideix sobre cada un dels personatges que formen la tripulació. Les situacions típiques hi són traslladades i a mesura que l'embarcació fa milles, les relacions de la tripulació amb la naturalesa, amb la por, amb l'aleatorietat de l'arribada, amb sí mateixos, creen un ambient oscil·lant entre l'angoixa, els suspense i la ironia. En Porcel crea un microcosmos humà on cada un dels éssers, malgrat estar inevitablement lligats uns amb els altres, és un element distint, amb problemes propis i, en aquest sentit, separats uns dels altres. No hi ha un Ulisses que aglutini l'esperança, sinó tant sols egoisme, violència. En Porcel torna i retorna a la història, a la biografia de cada un dels protagonistes, involucrats

De Barcelona...

dins unes trajectòries familiars i històriques condicionants, aconseguint aprofundir les psicologies i una major perspectiva ambiental.

Els argonautes és una novel·la realista. La Mallorca del nostre temps, que es perllonga fins als nostres dies, obscura i subdesenvolupada, hi queda plantejada, críticament, sense caure en intel·lectualismes, ens va mostrant una realitat tal com és. L'obra és complexa, i constantment ens associa amb moltes situacions del nostre país i de la nostra història.

Me perdonareu que hagi substituït aquestes pinzellades crítiques per la crònica. Sols me queda recomenar-vos, si encara no ho heu fet, la lectura d'aquesta novel·la. No sols hi disfrutaran els que tinguin aficions marineres, sinó també aquells que cerquin una lectura que els faci reflexionar. Divertir i fer pensar, en definitiva, és allò que tota obra important aconsegueix.

HESPERUS

N. de la R.—Ja en màquines aquest número, ens arriba la notícia de que el Jurat designat per la revista SERRA D'OR per concedir els Premis de la Crítica de la Literatura Catalana, ha atorgat el de Novel·la a *Els argonautes* de Baltasar Porcel.

DE MALLORCA**EL CENTENARI DE MARIA ANTONIA SALVA**

Llucmajor ha obert la celebració del Centenari de Maria Antònia Salvà amb actes solemníssims. La Junta d'honor està constituïda per l'Excm. Sr. Iñigo de Arteaga i Felguera, capità general de les Illes Balears; l'Excm. Sr. Víctor Hellín Sol, governador civil; l'Excm. Sr. Rafael Alvarez i de Lara, bisbe de la diòcesi de Mallor-

D'EIVISSA**POESIA
JOVE**

Poc abans de les últimes festes de Nadal, va aparèixer, imprès a l'illa, un opuscle titulat *Poetes eivissencs*. Hi figuren, amb divuit poesies escrites en la nostra llengua, nou dels poetes nascuts a Eivissa. Com que la participació d'aquest cronista en la breu col·lecció poètica és mínima, ja que es redueix gairebé a una succinta introducció i a un sol poema, creu que s'hi podrà referir sense que se l'acusi de complaença en l'obra pròpia i de caiguda en la propaganda personal. Més i més si l'objecte principal, per no dir exclusiu, d'aquestes línies és parlar dels dos autors més joves que figuren al recull. Ho porta, no sols la novetat del llibret, del qual potser calia dar compte ací, sinó també alguna altra circumstància d'actualitat.

En efecte. El més jove dels dos poetes, Isidor Marí Mayans, nascut el 1949 i estudiant de Filosofia i Lletres, acaba de gravar a Barcelona el seu primer disc, amb quatre cançons: *Eivissa*, *Per dins*, *A mi ni m'hi va ni m'hi ve* i *Una mà buida*. Pertany a aqueixa colla d'intèrprets de les seves pròpies cançons, i se'n surt amb seguretat i bon aire. Sentit musical i veu intensa i matisada: aquests són els mitjans per a comunicar la seva poesia, que va «de les coses més senzilles a les més transcendents, dels sentiments recòndits a la crítica més o menys manifesta, sense que mai es perdi el ritme segur que irradia el seu nucli d'esperances». Un conegut i excel·lent poeta català, Joan Vergés, a qui pertanyen els mots transcrits, presenta el disc amb encertats conceptes. Vergés ens parla d'Isidor (aquest és el seu nom de cantant) com d'«un jove poeta que vol expressar amb cançons la seva preocupació per l'home, pels seus temors i esperances, per totes aquelles coses que podrien ser i no

De Mallorca...

ca; l'Excm. Sr. Rafael Villalonga i Blanes, president de la Diputació; l'Excm. Sr. Nestor Gallego i Caparrós, delegat d'Informació i Turisme; l'Excm. Sr. Gabriel Alzamora i Carbonell, batle de Palma; l'Ilustre Sr. Mateu Monserrat i Calafat, batle de Lluçmajor; i el Sr. Francesc Salvà i Cerdà, primogènit de la família Salvà.

El 29 de gener passat, XI aniversari del traspàs de Maria Antònia, tigueren lloc diversos actes: al matí, davant el monument de l'Espigolera, a la placeta de Sant Bonaventura davant l'església dels PP. Franciscans, hi hagué una concentració d'infants de totes les escoles, cantant-se com a himne el seu poema **De migjorn a tramuntana** harmonitzat per don Pere A. Jaume Garí, director de la banda de música, i després el mestre nacional don Sebastià Cardell pronuncià una lliçó biogràfica i explicativa de l'obra de Maria Antònia Salvà. A la tarda, davant la capella del Cementeri, s'hi celebrà una missa per Mn. Bernat Trobat, amb adequada homilia. Hi assistiren les autoritats i nombroses personalitats oficials i intel·lectuals de tota l'illa. Després de la Missa, damunt la tomba s'hi llegiren alguns poemes de l'autora, uns versos escrits expressament per Guillem Colom, i s'hi estrenà el cant del Misere en versió mallorquina i composició musical del Mtre. Miquel Janer, director de la «Coral de Lluçmajor», i tot seguit un Respons que oficià l'Arxiprest de Lluçmajor Mn. Siquier. A la nit, en el Teatre Recreatiu, acte inaugural amb conferència de Mn. Baltasar Coll, recital poètic a càrrec de Mercè Pinya, Antònia A. Clar de Llompарт, Magdalena Servera, Miquel Pons, Jaume Oliver i Bartomeu Adrover; finalitzant amb un notable concert a càrrec de l'esmentada Coral de Lluçmajor.

Hi ha diversos actes en programa per a durant l'any, entre els qual figuren uns Jocs Florals a celebrar per la primavera vinent.

D'Eivissa...

són, per tot el que hi ha d'injust i de fosc dintre l'home i entre els homes, per tot el que lliga i fa patir». El presentador ens adverteix, més endavant, que «tot s'està fent, però ja neix salvat per l'autenticitat i la intuïció, per l'exigència i la innocència d'una gran llibertat creadora», i acaba indicant-nos «la presència lluminosa d'Eivissa a les arrels de la branca més jove de la cançó catalana».

L'altre poeta eivissenc del qual ens volem ocupar, Josep Marí Marí, va néixer el 1948 i, a més d'escriure, pinta. Ha acabat aquests dies, precisament, els seus estudis a l'Escola de Belles Arts de Barcelona, i l'estiu passat va obtenir un notable èxit amb l'exposició, a una sala de Vila, de les seves últimes obres. No era la seva primera exposició, perquè va començar molt jove, quasi una criatura, a presentar els seus quadros. Amb tot, els olis i ceres que va exposar darrerament assenyalaven un progrés important. El pintor ha buscat en diferents direccions, però sense sortir de les tendències tradicionals, les impressionistes incloses. Predomina, tal vegada, un fort sentiment de la naturalesa i així mateix de la vida de l'home sobre el món; aquesta es manifesta sobretot en els paisatges i escenes urbans. Josep Marí no deixa pesar massa la literatura sobre els seus temes i llur desenvolupament pictòric. Ara podríem repetir, referint-nos, al pintor, allò que diu Vergés d'Isidor: «Tot s'està fent». Però el camí cap a la maduresa és també seguit amb decisió. Es recent, d'altra banda, la publicació de tres poemes de Josep Marí damunt les pàgines d'aquesta revista. El llinatge Marí, comú a tots dos poetes, no indica cap parentiu entre ells. El cognom més freqüent a Eivissa és justament aquest Marí tan mediterrani i nostrat, cosa que escau a una vella terra marinera, a una illa occidental del nostre mar.

Es dels poetes, principalment, que volíem parlar, però sense deixar de banda les altres facetes humanes. ¿Sabem cap a on es decantaran, en definitiva, les seves activitats? L'obra publicada és ben escassa, tan sols uns pocs poemes que emergeixen, mentre resta submergida la massa més voluminosa de la producció inèdita. Això no obstant, podem veure en Josep Marí un poeta potser més discursiu, de temàtica ampla que arriba de la fonda preocupació interior a una constatació de presència punyent i dura bellesa del món extern. Sense arribar a la descripció, hi ha una constant con-

De Mallorca...

NOTICIARI

● Amb motiu de la festa de la Conversió de Ramon Llull, es celebrà un acte cultural a l'Ajuntament de Palma, en el qual el Dr. Alois Madre, de la Universitat de Friburg, pronuncià la seva lliçó sobre aspectes de l'antillisme teològic.

● Guillem Nadal i Blanes, poeta mallorquí i traductor de Rilke, ha estat designat Ambaixador d'Espanya a Nova Delhi.

● El setmanari SOLLER del 25 de gener passat ha publicat el text del discurs que pronuncià Guillem Colom amb motiu de la inauguració del monument a Pere d'Alcàntara Penya el 20 de gener anterior.

● Han estat designats membres de l'Escola Lulhística Mallorquina el Dr. Mn. Manuel Bauçà i Ochogavía, la Llicenciada M. Maria de l'Assumpció Seguí i Servols, i el Dr. Walter W. Artus de l'Universitat de St. John de New York.

S'anuncia que hi entraran també, en data recent, el Dr. Johannes Stohr, de la Facultat Teològica de Bamberg; i el Dr. P. Abraham Soria, de Nicaragua.

● **Notas sobre las basílicas de Manacor en Mallorca** és el títol d'un estudi sobre les basíliques paleocristianes de la nostra Illa, publicat per Pere de Palol, Guillem Rosselló Bordoy, Antoni Alomar i Joan Camps.

● Guillem Llinàs i Socias ha publicat en separata del B.S.A.L. el

D'Eivissa...

sideració de les coses, que s'entrelliguen amb la personal existència i es carreguen dels propis estats espirituals. Es tracta d'una poesia lírica tal com l'entendríem avui, sense massa entendiments ni delectacions preciosistes, amb algun element narratiu i els aparents prosaïsmes. La preocupació social només s'insinua en algun dels últims poemes, sota un signe d'indecisió. És notable la riquesa de la forma poètica, que deixa percebre un segur domini de la llengua.

Isidor Marí és més sec i tallant. Els seus poemes són els d'un jove, conscient i preocupat de la seva joventut, de la joventut. Una joventut que adopta una posició adés afirmativa, adés interrogadora enfront dels problemes de l'home, els de sempre i els d'ara. Les poques mostres que en coneixen ens revelen el poeta observant-se cap endins o bé considerant, sovint en actitud crítica o combativa, les relacions humanes. El món de fora gairebé desapareix davant la insistència d'aquests pensaments manifestats amb una concisa eficàcia. Amb tot, a l'hora de la cançó que expressa els afectes més immediats, poden ser recordats el cel blau, l'ombra d'un pi i el mur amb calc, tres taques de color que creen l'ambient de la terra pròpia.

M. VILLANGOMEZ LLOBET

seu fullet **Documentación referente a San Antonio de Viana**, que conté notícies d'especial interès referents al temple de Sant Antoniet de Palma.

● El Club Blanquerna, de Manacor, ha publicat la seva convocatòria per a un concurs literari en

llengua vernacla a celebrar el 17 de maig d'enguany. El Jurat estarà compost per Guillem Frontera, Josep M. Llompert, Antoni Mus, Miquel Pons, Miquel Angel Riera, i Josep Pinya com a secretari. Per a més detalls: Club Blanquerna, apartat de correus núm. 85, Manacor.

FAIXES REINA

Josep Tous Ferrer, 1 — Tel. 216033

PALMA DE MALLORCA

FILLA DE SEBASTIA FALCONER

MAGATZEM DE CORDERIA

ESPARDENYERIA

Sindicat, 66 - Tel. 222067 - Palma

ACAMPADA.

Salvament i Socorrisme

Fractures (Continuació)

Immobilització provisional

La immobilització provisional d'un membre fracturat consisteix essencialment en proporcionar a l'os fracturat una espècie de «tutor» que impedeixi el moviment. Aquest tutor pot ser, en els casos de fractura del membre inferior, el membra sa, mentre que si la fractura es produeix en el membre superior ens haurem de valer del tronc del subjecte ferit.

No obstant, en la majoria dels casos, la immobilització es fa per mitjà de fèrules o palmetes. La fèrula és un aparell fet a base d'una espècie de planxa llisa, de fusta o de metall, amb els extrems obtusos, o sense puntes, i amb la llargada apropiada a la regió que s'intenta immobilitzar. Així, si la fractura afecta, per exemple, l'avantbraç, la fèrula haurà d'immobilitzar també el colze i el monyó (c. *muñeca*). Quan hagi estat col·locada la fèrula en posició, s'haurà de fixar, per fer possible el transport del ferit. Aquesta fixació s'aconseguirà utilitzant benes, tela o altres mitjans improvisats. Però mai no podem estrènyer massa fort, perquè la circulació en el membre lesionat quedaria compromesa. Per això, un cop col·locada la fèrula i fixada, observarem si el membre s'infla o es queda fred, senyals inequívocs que l'operació s'ha fet indegudament. Segons on sigui la fractura, la manera d'immobilitzar-la serà diferent.

Fractura del braç

Es col·locaran dues fèrules: una per fora i una altra per dins, entre l'aixella i el colze (fig. 9). Finalment, es sosté el braç amb un embenament que es lliga a nivell del coll.

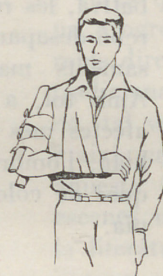

Fig. 9

Fractura del colze

Si el ferit no pot doblegar el colze, es col·loca una fèrula que vagi des de l'aixella fins a la palma de la mà (Fig. 10). Però si

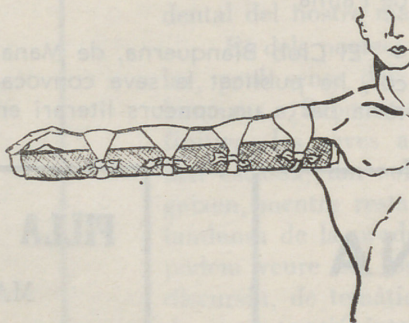

Fig. 10

el pot doblegar, es col·locarà una xarxa o qualsevol altra cosa que la pugui reemplaçar (Figs. 11 i 12).

Fig. 11

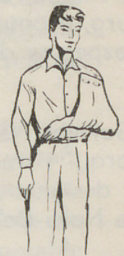

Fig. 12

Fractura de l'avantbraç

Es col·loca una fèrula per la part interior des del colze, si el pot doblegar, naturalment, fins a la punta dels dits, i una altra per la seva part externa (Fig. 13).

Fig. 13.

Fractura de la cama, del genoll i del turmell

Es col·loquen dues fèrules en la part interna i externa del membre, des de la pelvis o més avall, segons on radiqui la fractura, fins al peu, mantenint-lo en angle recte per medi d'una bena.

Fractura de la pelvis o de la cadera

Per la seva part externa, es col·loca una llarga fèrula que vagi des de l'aixella fins al peu, i per la seva part interna, una que

vagi des de la ingle fins al peu (Fig. 14).

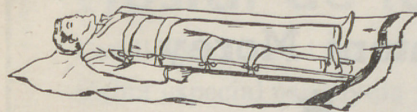

Fig. 14

Com a observació final, referent a les fractures de membres, s'ha de dir que quan no es disposi de fèrules, la immobilització es farà de la següent manera:

■ Si es tracta del membre superior, es fixarà el membre fracturat en el tòrax, per medi de benes i una xarpa que es nua al coll (Fig. 15).

Fig. 15

■ Si es tracta d'un membre inferior, aquest es fixarà en el membre sa (Fig. 16).

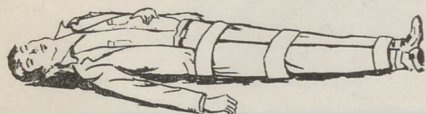

Fig. 16

Hi ha una classe de fractures que no requereixen l'ús de fèrules:

Fractura del maxil·lar inferior (Fig. 17)

Es col·loca un mocador o una bena que passi per davall de la mandíbula, i es nua damunt del cap, a fi que les dues arcades dentàries quedin adossades.

Fig. 17

Fractura de la clavícula

Es col·loca una xarpa i un rodet de cotó o de drap per davall de l'aixella. Si no es disposa de cap element d'aquests, per evacuar el ferit en posició correcta

Fig. 18

serà suficient la col·locació d'un bastó o tronc de llargada suficient, com indica la fig. 18.

Fractura de costelles

Es col·loca una bena damunt de la regió fracturada i es nua sobre el costat sa (Fig. 19). Per fer això es recomana al ferit que aspiri profundament al mateix temps que s'estira d'una manera continuada i suau la bena, a fi de poder extrènyer bé el nus. Seguidament es repeteix aquesta mateixa maniobra amb dues benes més, que es col·loquen per damunt i per davall de l'anterior. Convé col·locar un rodet de benes o de draps entre el nus i la pell per no pessigalar-la.

Fractura de columna vertebral

A vegades és molt difícil de saber si un accidentat té o no fractura de la columna vertebral. Si presenta paràlisi d'una cama o

d'un braç, si té l'esquena doblegada, o si ha rebut un cop fort al seu nivell, serà fàcil la seva sospita. No obstant, en cas de dubte,

Fig. 19

és millor considerar l'accidentat com a tal fracturat.

La nostra actuació, en aquest cas, ha de basar-se en dos principis fonamentals:

■ No fer cap maniobra que impliqui la flexió de l'esquena.

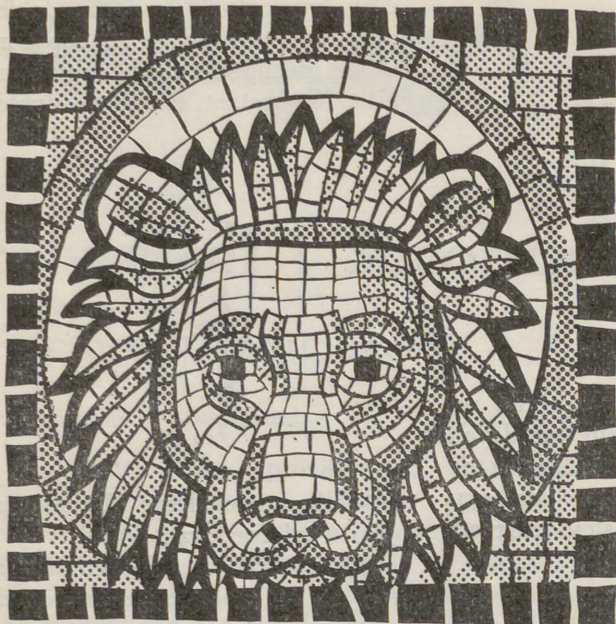
■ Fer que el ferit permaneixi sempre boca amunt, ajagut sobre un pla dur i el cap lleugerament inclinat. Al mateix temps, l'accidentat s'haurà de col·locar amb el cap, el tronc i les cames en línia recta.

Ara bé: per col·locar-lo en pla dur, són necessàries una sèrie de condicions que requereixen una gran habilitat o entrenament, com veurem més envant, al tractar del transport de ferits en camilles. De no trobar elements que garantitzin les condicions exposades, s'haurà de col·locar el presumpte fracturat en decúbit decantat, o sigui, de boca terrosa, en una camilla corrent de lona, i evacuar-lo.

Fractura del crani

Si una persona rep un cop fort en el cap, podrem sospitar l'existència d'una fractura de crani. En tal cas, s'ajaurà el ferit amb el cap una mica elevat, si té la cara rotja, i am el cap baix, si està pàlid. Seguidament serà traslladat a un centre especialitzat.

Per l'adaptació i traducció
Antoni PAGES I DALMAU

ELS EVANGELIS

que traduïren pel poble català els
MONJOS DE MONTSERRAT
 ara en fascicles setmanals en color

EDITORIAL MATEU

Fàbrica de Licors

Antoni Morey

LA BORSA DELS LICORS

Sant Josep, 15 - Tel. 69 - Binissalem

Banderins

SALMA

Escuts, insígnies i calcomanies

Eusebi Estada, 150 - 2.^{on} - 1.^a

Telèf. 252633

PALMA DE MALLORCA

Servei de comunicació amb el Santuari de Lluç

PALMA - LLUC (Autocar directe)	Sortida a les 17; arribada a les 18'45 (dies feners)
LLUC - PALMA (Autocar directe)	Sortida a les 15; arribada a les 16'45 (dies festius)
PALMA - LLUC (Tren i autocar)	Sortida a les 8'20; arribada a les 10 (dies feners)
LLUC - INCA	Sortida a les 13; arribada a les 14'30 (dies festius)
Sortida a les 8'20; arribada a les 9'10	Els trens de Palma-Inca de les 9 i de les 15, enllacen amb els autocars d'Inca-Lluc.
Sortida a les 17; arribada a les 17'50	
	INCA - LLUC
	Sortida a les 10; arribada a les 10'50
	Sortida a les 17; arribada a les 18'50

Bar restaurant de Lluc i Hostal de la Font Coberta

Dos llocs pulcres i econòmics al servei dels pelegrins.

Cuina especial espanyola i francesa.

Salons esplèndids on hi són servits amb

PULCRITUD I ECONOMIA TOTA CLASSE DE DINARS, BERENARS, REFRESCS, etc.

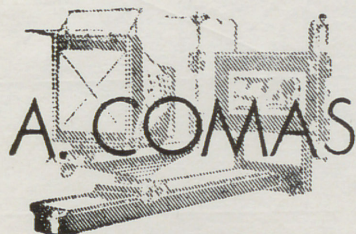
També s'hi preparen, si ho demanen, dinars per a EXCURSIONS, berenades, etc.

En un i altre lloc, servei de BAR - Serveis especials per a Noces i Comunions.

NOTA. - Per a grans banquets de nocés, comunions, reunions, etc., convé avisar amb 48 hores d'anticipació.

RESTAURANT DE LLUC - Tel. 9

Fotogravats

Reproducció de transparències en color
Missió, 61 interior - Tel. 213952 - Palma

Perles de Manacor, S.A.

ALTA FANTASIA - PERLES - JOIERIA

Pl. Pius XII, 9 - Tel. 216548

PALMA DE MALLORCA

Telegrams: PERMASA

Casa Central: Pl. Rector Rubí, 8

Tel. 143 (3 línies)

MANACOR (Mallorca)

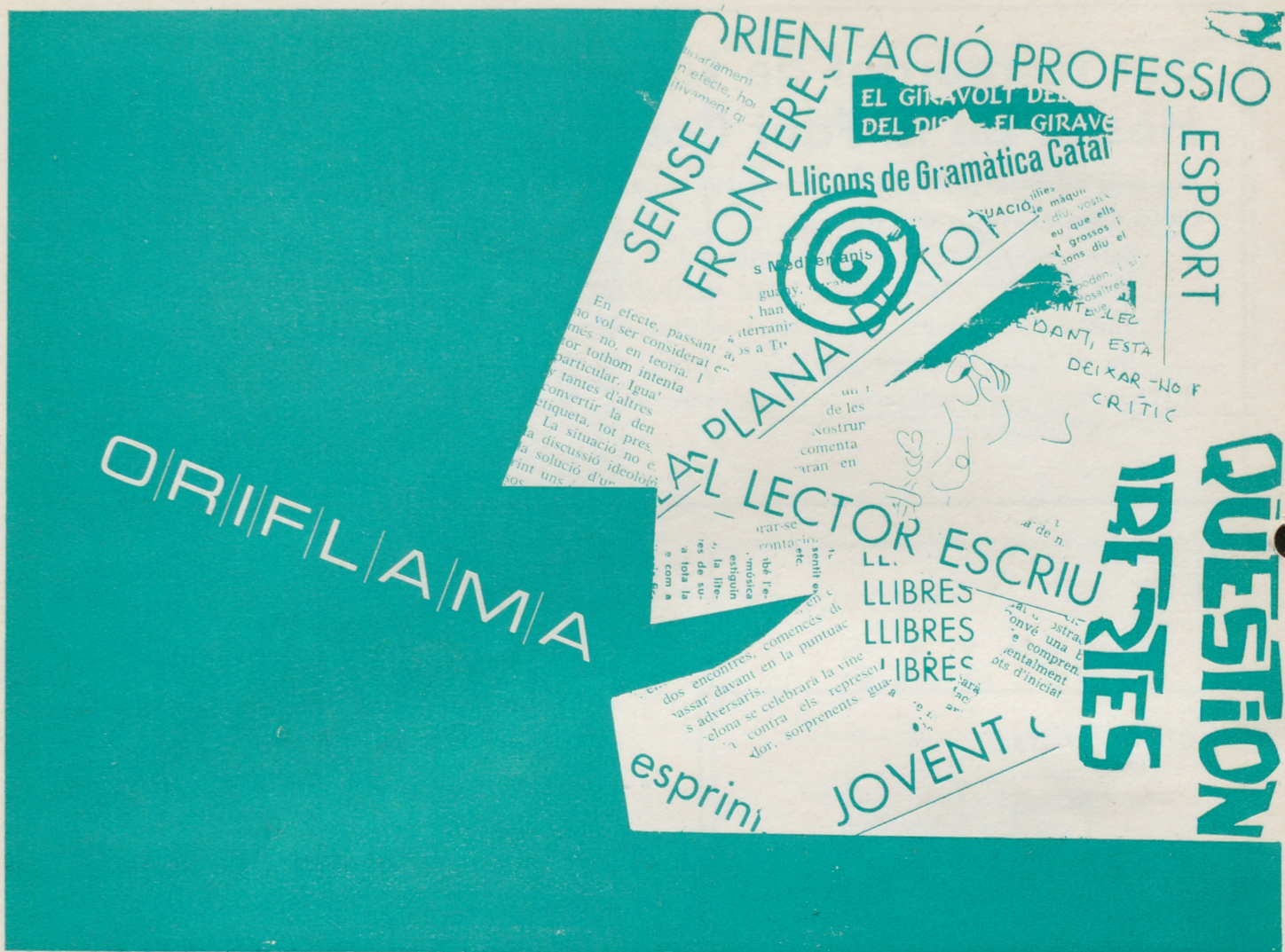
ELS EVANGELIS

que tradüïren pel poble català els ^{TBF}
MONJOS DE MONTSERRAT

ara en fascicles setmanals en color

EDITORIAL MATEU

ORIFLAMA ÉS LA TEVA REVISTA!!!

"ORIFLAMA",
la revista de la joventut de parla catalana.

Mensual. 150 pessetes l'any. 15 pessetes el número solt.

Informa-te'n en les bones llibreries, o demana'n un exemplar gratis de mostra a: "ORIFLAMA", apartat 48, TORELLÓ (Barcelona).